

KENT ARAŞTIRMALARI II

Editörler

Prof. Dr. Şenay MANTAŞ

Doç. Dr. Adnan ALKAN



© Copyright 2024

Bu kitabın, basım, yayın ve satış hakları Akademisyen Kitabevi A.Ş.'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

ISBN 978-625-375-215-6
Sayfa ve Kapak Tasarımı
Akademisyen Dizgi Ünitesi

Kitap Adı Kent Araştırmaları II
Yayıncı Sertifika No 47518

Editörler
Prof. Dr. Şenay MANTAŞ
ORCID iD: 0000-0001-5453-5930
Doç. Dr. Adnan ALKAN
ORCID iD: 0000-0001-5453-5930
Baskı ve Cilt
Vadi Matbaacılık
Bisac Code
SOC000000

Yayın Koordinatörü Yasin DİLMEN
DOI 10.37609/akya.3421

Kütüphane Kimlik Kartı
Kent Araştırmaları II / ed. Şenay Mantaş, Adnan Alkan.
Ankara : Akademisyen Yayınevi Kitabevi, 2024.
267 s. : şekil, harita, tablo, fotoğ. ; 160x235 mm.
Kaynakça var.
ISBN 9786253752156

GENEL DAĞITIM
Akademisyen Kitabevi A.Ş.

Halk Sokak 5 / A
Yenişehir / Ankara
Tel: 0312 431 16 33
siparis@akademisyen.com

www.akademisyen.com

ÖNSÖZ

Kentler, insanlık tarihinin hem fiziki hem de sosyal bağlamda en önemli sahnelerinden biri olmuştur. Antik çağlardan günümüze, kentler yalnızca yaşam alanları değil, aynı zamanda düşüncenin, sanatın, ticaretin ve kültürün merkezleri olarak şekillenmiştir. Bu bağlamda, kentleri anlamak ve onların dönüşüm süreçlerini kavramak, modern dünyanın dinamiklerini çözümlemek açısından oldukça önemlidir.

“Kent Araştırmaları” serimizin bu ikinci kitabı, kentsel mekânların ve toplumsal yapıların çeşitli boyutlarını ele alan akademik çalışmaları bir araya getirmektedir. Kitap, kentlerin fiziksel dokusundan toplumsal hafızasına, küresele evirilen etkilerinden yerel dinamiklere kadar geniş bir yelpazede önemli tartışmalar sunmaktadır. Bu kitap, mekânsal gelişim sürecinde tarım alanlarının dönüşümünü, kent turizminin çekicilik unsurlarını ve göç hareketlerinin kentsel yaşam üzerindeki etkilerini inceleyen çalışmalarla zenginleştirilmiştir. Ayrıca, depremlerin kent nüfusu üzerindeki uzun vadeli etkileri ve kent morfolojisinin cadde ve sokak sistemleri bağlamında ele alınması gibi konular da detaylı bir şekilde işlenmiştir. Kentlerin tarihî ve kültürel miraslarının turizm açısından değerlendirilmesi ve bu süreçte ortaya çıkan mekânsal dinamikler de kitabın dikkat çeken diğer başlıkları arasındadır.

Her bir bölüm, kentsel yaşamın farklı bir yönünü incelerken, okuyuculara hem teorik hem de uygulamalı bir çerçeve sunmaktadır. Bu çalışmanın, kent araştırmaları alanındaki bilgi birikimini artırıp yeni sorular sormaya ve çözüm yolları aramaya teşvik edeceği öngörülmektedir.

Kitabın hazırlanmasında emeği geçen tüm yazarlara ve katkıda bulunan herkese teşekkür ederiz. Bilimsel bilgi birikiminin paylaşılması ve çoğaltılması yolunda sundukları bu değerli katkıların, gelecekteki kent araştırmalarına da ilham kaynağı olması dileğiyle...

Editörler

Prof. Dr. Şenay MANTAŞ

Doç. Dr. Adnan ALKAN



İÇİNDEKİLER

BÖLÜM 1	Samsun-Canik'te Göçmenlerin Sosyo-Ekonomik Sorunları Üzerine Bir Araştırma	1
	Derya AĞBABA Burak GÜL	
BÖLÜM 2	Bitlis'teki Hristiyanlık İnancına Ait Tarihi Mekanların Turizm Açısından Değerlendirilmesi ve Rota Önerisi.....	19
	Adnan ALKAN	
BÖLÜM 3	Kahramanmaraş Nüfusunun Gelişimi ve 6 Şubat 2023 Depremlerinin Bu Gelişime Olan Etkisi	41
	Şerife BİLİNİR Nadire KARADEMİR	
BÖLÜM 4	Mekânsal Gelişim Sürecinde Tarım Alanları: Siverek Şehri Üzerine Bir İNCELEME (1984-2024).....	69
	Mehmet BOZKOYUN	
BÖLÜM 5	Sağlık Hizmetlerinin Ulaşım Coğrafyası Açısından Erişilebilirlik Analizi: Elazığ Örneği	85
	Ayşe ÇAĞLIYAN Enes KUŞ	
BÖLÜM 6	Kent Morfolojisinde Cadde ve Sokak Sistemlerinin Ağ Analizi	111
	Dündar DAĞLI Aşır Yüksel KAYA	
BÖLÜM 7	Kahramanmaraş Kent Turizmi Çekiciliklerinin Analizi	129
	Nadire KARADEMİR	

BÖLÜM 8	Suriye İdlib Bölgesi'nde Acil Barınma Kamplarının Morfolojik Örüntüsü: Atasay Yerleşmesi Örneği 151 Hüseyin Melih ÖZDEMİR
BÖLÜM 9	Ceyhan Şehrinin Mekânsal Gelişimi ve Arazi Kullanımındaki Değişimler 169 Ersin Kaya SANDAL Veli AYATA
BÖLÜM 10	Katılımcı Coğrafi Verilerle Fatih İlçesi Yürüyüş Rotalarının Mekansal Analizi 187 Ahmet ŞAHAP Aslı DENİZ ADIGÜZEL
BÖLÜM 11	İnegöl İlçesinde Yaşlı Nüfusun Mekânsal Dağılışı..... 205 Elif ŞİMŞEK Mehmet DENİZ
BÖLÜM 12	Göç ve Kentsel Mekân İlişkisi: Gaziantep Örneği 225 Emrah TÜRKOĞLU
BÖLÜM 13	Kentsel Açık Alanlarda Yüzey Kaplama Malzemelerinin Sıcaklık Üzerindeki Rolü: Gaziantep Dülükbaba Tabiat Parkı..... 247 Ercan VURAL Tuğrul AVCI

YAZARLAR

Öğr. Gör. Aslı DENİZ ADIGÜZEL

Bitlis Eren Üniversitesi, Teknik Bilimler
Meslek Yüksekokulu, Mimarlık ve Şehir
Planlama Bölümü, Tapu ve Kadastro Pr

Prof. Dr. Ayşe ÇAĞLIYAN

Fırat Üniversitesi, İnsan ve Toplum
Bilimleri Fakültesi, Coğrafya Bölümü,
Türkiye Coğrafyası AD

Dr. Öğr. Üyesi Derya AĞBABA

Samsun Üniversitesi, İnsan ve Toplum
Bilimleri Fakültesi Coğrafya Bölümü,
Türkiye Coğrafyası AD

Dr. Öğr. Üyesi Dündar DAĞLI

Fırat Üniversitesi, İnsan ve Toplum
Bilimleri Fakültesi, Coğrafya Bölümü,
Bölgesel Coğrafya AD

Doç. Dr. Adnan ALKAN

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi,
Edebiyat Fakültesi, Coğrafya Bölümü,
Beşeri ve İktisadi Coğrafya AD

Prof. Dr. Mehmet DENİZ

Uşak Üniversitesi İnsan ve Toplum
Bilimleri Fakültesi, Coğrafya Bölümü,
Beşeri Coğrafya AD

Dr. Tuğrul AVCI

Onikişubat Belediyesi

Burak GÜL

Öğrenci, Samsun Üniversitesi, Coğrafya
Bölümü

Veli AYATA

Kahramanmaraş Sütçü İmam
Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitü

Doç. Dr. Nadire KARADEMİR

Kahramanmaraş Sütçü İmam
Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri
Fakültesi, Coğrafya Bölümü, Türkiye
Coğrafyası AD

Dr. Öğr. Üyesi Şerife BİLİNİR

Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Fen
Edebiyat Fakültesi, Coğrafya Bölümü,
Türkiye Coğrafyası AD

Dr. Öğr. Üyesi Aşır Yüksel KAYA

Fırat Üniversitesi, İnsan ve Toplum
Bilimleri Fakültesi, Coğrafya Bölümü,
Beşeri ve İktisadi Coğrafya AD

Doç. Dr. Mehmet BOZKOYUN

Harran Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi
Coğrafya Bölümü

Enes KUŞ

Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler
Enstitüsü Coğrafya AD

**Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin Melih
ÖZDEMİR**

Marmara Üniversitesi, İnsan ve Toplum
Bilimleri Fakültesi, Coğrafya Bölümü,
Beşeri ve İktisadi Coğrafya AD

Prof. Dr. Ersin Kaya SANDAL

Kahramanmaraş Sütçü İmam
Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri
Fakültesi, Coğrafya Bölümü, Beşeri ve
İktisadi Coğrafya AD

Öğr. Gör. Ahmet ŞAHAP

Bitlis Eren Üniversitesi, Tatvan Meslek
Yüksekokulu, Mimarlık ve Şehir
Planlama Bölümü, Harita ve Kadastro Pr

Elif ŞİMŞEK

Yüksek Lisans Öğrencisi, Uşak
Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü,
Coğrafya AD

Dr. Emrah TÜRKOĞLU

Harran Üniversitesi, Sosyal Bilimler
Enstitüsü, Coğrafya AD

Öğr. Gör. Dr. Ercan VURAL

Adıyaman Üniversitesi Kahta Meslek
Yüksekokulu, Mimarlık ve Şehir
Planlama Bölümü, Harita ve Kadastro Pr

SAMSUN-CANİK'TE GÖÇMENLERİN SOSYO-EKONOMİK SORUNLARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA*

Derya AĞBABA¹

Burak GÜL²

| 1. GİRİŞ

Tarih boyunca, bireyler ve topluluklar, buldukları coğrafyada karşılaştıkları çeşitli zorluklar nedeniyle göç hareketlerine katılmışlardır. Göç, bireylerin daha iyi yaşam koşulları arayışı ya da zulümden kaçış amacıyla gerçekleştirdiği yer değiştirme eylemi olarak tanımlanmaktadır. Göç olgusu, tarihsel, ekonomik, sosyal ve politik boyutlarıyla ele alınması gereken çok yönlü bir süreçtir. Türkiye, stratejik coğrafi konumu ve bölgesel dinamikleri nedeniyle hem transit geçişlerin hem de hedef ülke statüsünün önemli bir parçası haline gelmiş, bu bağlamda yasal ve düzensiz göç hareketlerine sahne olmuştur.

Göçmenler, ekonomik, eğitim, aile birleşimi gibi nedenlerle kendi ülkesi dışına çıkan ve başka bir ülkede yaşamayı tercih eden bireylerdir (1). Genellikle gönüllü olarak hareket ederek yaşam koşullarını iyileştirmeyi amaçlarlar ve bu süreç hem göçmenler hem de ev sahibi toplumlar üzerinde çok boyutlu etkiler meydana gelir. Her göç hareketinin kendine özgü özellikleri olabilir. Nitekim göçmen veya mültecilerin yerel halk ile bir arada yaşaması toplum dinamiklerini de değiştirebilir. Kang (3) kırsal alanda ikamet eden mültecilerin kentsel alanlara

* Bu araştırma TÜBİTAK 2209-A Üniversite Öğrencileri Araştırma Projeleri Destekleme Programı tarafından desteklenmiştir (Başvuru No:1919B012113779).

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Samsun Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Coğrafya Bölümü, Türkiye Coğrafyası AD, derya.agbaba@samsun.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-5161-0832

² Öğrenci, Samsun Üniversitesi, Coğrafya Bölümü, burakgul_3452@outlook.com , ORCID iD: 0009-0004-0088-3701

çalışırken, dil ve eğitim eksiklikleri nedeniyle toplumsal hayata katılımında büyük engellerle karşılaşmaktadır. Çocuklar ise eğitim hakkından yararlanmakla birlikte, yoksulluk ve sosyal dışlanma nedeniyle eğitime devam konusunda zorluk yaşamaktadır. Özellikle Soğuksu ve Gaziosmanpaşa gibi mahallelerde yoğunlaşan Suriyeli ailelerin sosyo-ekonomik durumları, bölgedeki entegrasyon çabalarının önemini artırmaktadır.

Canik'te göçmenlerin uyumunu desteklemek için yerel yönetimlerin, STK'ların ve halkın birlikte hareket ettiği çeşitli projeler hayata geçirilmiştir. Türkçe dil kursları, meslek edindirme programları ve sosyal uyumu artırmaya yönelik etkinlikler, bu çabalar arasında yer almaktadır. Ancak mevcut çalışmalar, göçmenlerin ihtiyaçlarını karşılamak ve uzun vadeli çözümler üretmek açısından yeterli düzeyde değildir. Daha kapsamlı sosyal politikalar ve iş birliği mekanizmalarının geliştirilmesi, göçmenlerin yaşam standartlarını iyileştirmek ve toplumsal uyumu güçlendirmek için kritik bir öneme sahiptir.

Sonuç olarak, Canik'teki göçmen topluluklarının karşı karşıya olduğu zorluklar, yalnızca bireysel değil, toplumsal bir mesele olarak ele alınmalıdır. Bu bağlamda hem yerel yönetimlerin hem de merkezi otoritelerin daha kapsamlı, insan haklarına dayalı ve uzun vadeli stratejiler geliştirmesi hem göçmenlerin yaşam koşullarını iyileştirecek hem de toplumsal bütünleşmeyi sağlayacaktır. Aksi takdirde göç ve göçmen kavramları toplumsal hayatta bir sorun olarak kalmaya devam edecektir.

| KAYNAKÇA

1. Hopyar, Z. "Avrupada Göç ve Mülteci Olgusu", Diaspora Araştırmaları Merkezi, Ocak 2016 Raporu: 1-12.
2. World Migration Report. Dünya Göç Raporu: 2. Bölüm Göç ve Göçmenler Küresel Bakış, 2020 (<https://publications.iom.int/books/world-migration-report-2020-turkish-chapter-2>)
3. Kang, S. K. The impact of the influx of Syrian refugees on rural areas of Türkiye. International Journal of Geography and Geography Education (IGGE), 2023; 50, 285-296. <http://dx.doi.org/10.32003/igge.1307204>
4. Uluslararası Göç Örgütü (IOM). Göç Terimleri Sözlüğü. R. Perruchoud ve J., R. Cross (Ed.), Uluslararası Göç Hukuku içinde, 2. Baskı, No: 31, 2013.
5. Acar, B. ve Çamur, G. Göçmen ve mültecilerle komşuluk ilişkileri: Samsun ili örneği. Sosyal Politika ve Sosyal Hizmet Çalışmaları Dergisi, (2022); 3(2), 204-225.
6. Ulutaş, ÜÇ., Kalfa, A. Göçün kadınlaşması ve göçmen kadınların örgütlenme deneyimleri. Fe Dergi, 2009; 1(2), 13-28.

7. Şeker, D., Uçan, G. Göç Sürecinde Kadın. Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 2016, 14(1).
8. Martin, S. F. Women and migration. In Consultative Meeting On “Migration And Mobility And How This Movement Affects Women”, 2004; Malmö.
9. Barcus, H. R. & Halfacree, K. An Introduction to Population Geographies: Lives Across Space. Taylor and Francis; 2018.
10. Sağıroğlu, A. Z., Ünsal, R. ve Özenci, F. (2024). Türkiye Göç ve İnsan Hareketlilikleri Yıllığı-2021 (2. baskı). Ankara: GAV Perspektif Yayınları.
11. İçduygu, A. ve Aksel, B. D. (2012) Türkiye’de Düzensiz Göç Olgusu, Uluslararası Göç Örgütü Türkiye, Ankara.
12. Saraçlı, M. Zenofobi (yabancı düşmanlığı) ve islamofobi sorunları çerçevesinde Avrupa Birliği’nin göç sorununa yaklaşımları. Kimlik ve Göç Çalışmaları Uluslararası Sempozyum Bildiri E-Kitabı, 16-18 Aralık, Ankara, 2019.
13. www.samsun.goc.gov.tr
14. Erdoğan, M. ve Gönülaçan, A. Kadın ve göç ekseninde Trabzon’daki Suriyeli – Afgan kadınların sosyo – demografik analizi. Turkish Studies, 2018; 13 / 18, 547–567.
15. Buz, S. Göçte Kadınlar: Feminist Yaklaşım Çerçevesinde Bir Çalışma. Toplum ve Sosyal Hizmet, 2007 ;18(2), 37-50.
16. <https://www.unhcr.org/tr/kadinlar>
17. Göç İdaresi Başkanlığı /CİMER 15.11.2022 -149234 Numaralı evrak
18. <https://www.tuik.gov.tr/>
19. <https://www.habergazetesi.com.tr/>
20. Doğan, H., & Buz, S. Göç Sürecinde Ergen Olmak. Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi, 2022; 12(3), 2797-2822.
21. <https://www.yenisafak.com/>
22. <https://samsun.goc.gov.tr/>
23. <https://www.samsunkulishaber.com/>
24. Fansa M. Kimim Ben? Göçmen, Sığınmacı, Mülteci, Yabancı, Vatansız ve Geçici Koruma: Türkiye’deki Suriyeliler. Antakiyat. 2021;4(2):289-306.
25. Koçak Y., Terzi E. “Türkiye’de Göç Olgusu, Göç Edenlerin Kentlere Olan Etkileri ve Çözüm Önerileri”. Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi 2012; 3/3, 163-184.

BİTLİS'TEKİ HRİSTİYANLIK İNANCINA AİT TARİHİ MEKANLARIN TURİZM AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ VE ROTA ÖNERİSİ

Adnan ALKAN¹

| 1. GİRİŞ

Son yıllarda turizm, endüstriyel toplumun yükselişi, artan refah, bireycilik, postmodernizm ve küreselleşmenin getirdiği artan gelirler, yeni ve ucuz ulaşım araçları ile bilgi ve iletişim teknolojilerinin yoğun kullanımı gibi faktörlerin etkisiyle toplumun genel gelişimiyle yakından bağlantılı olarak şekillenmiştir (1). Özellikle sosyal medya platformlarının etkin kullanımı, belirli destinasyonların çekiciliğini önemli ölçüde artırmakla birlikte, bu destinasyonları yoğun turist trafiğine maruz bırakarak bir takım çevresel ve kültürel bozulmalara yol açabilmektedir. Bu olumsuz etkileri azaltmak amacıyla sürdürülebilir turizm prensiplerine dayanarak doğal, toplumsal ve sosyal değerlerle uyumlu aynı zamanda paydaşların çıkarlarının da gözetilmesi ve turizm deneyiminin bütüncül bir şekilde niteliğinin artırılmasını kapsayan alternatif turizm türleri ön plana çıkmaktadır (2). Ek olarak günümüzde turizm farklı turist isteklerini karşılamak üzere yeni pazarlama stratejileri geliştirerek sadece rakamsal olarak büyümekten ziyade, nitelikli, sorumlu ve daha çok harcama yapan turist profiline odaklanmış durumdadır (3). Dolayısı ile turizm endüstrisi kaynak olarak denizin, kumun ve güneşin kullanıldığı kitle turizminden ziyade kişiselleştirilmiş deneyim sunan turizm türlerini ele almaktadır. Botanik turizmi, av turizmi, dağ turizmi, agro-turizm, yaban hayatı gözlemeleme turizmi, trekking, yayla turizmi, kampçılık, akarsu turizmi, mağara turizmi, kuş gözlemeleme (ornito) turizmi, kırsal turizm,

¹ Doç. Dr., Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Coğrafya Bölümü, Beşeri ve İktisadi Coğrafya AD, adnan.alkan@hbv.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-5377-4726

önemlidir. İlde bulunan Hristiyan dini yapılarının bir kısmı tamamen yok olmuş, bir kısmı dönüştürülmüş, bazıları ise kısmen de olsa ayakta kalmayı başarmıştır. Bu yapıların restore edilerek turizme kazandırılması, şehir ekonomisi ve kırsal kalkınma açısından önemli bir avantaj sağlayacaktır. Coğrafi Bilgi Sistemleri (CBS) yardımıyla oluşturulan rota kapsamında, sahadaki Hristiyan dini mirasının erişilebilir hale getirilmesi, bölgenin inanç turizmi açısından önemli bir cazibe merkezi olmasına katkıda bulunacaktır.

Bu doğrultuda çalışma kapsamında ilde bulunan 8 manastır, 51 kilise, 20 şapel ve bir ayazma olmak üzere 80 yapı değerlendirilmiştir. Belirlenen bu yapılar için topografik koşullar, güvenlik şartları, yol konforu, yapıların mevcut durumu ve mesafe gibi kriterler göz önünde bulundurularak bir ana rota ve iki alternatif güzergâh oluşturulmuş; ana odak noktaları ve destekleyici noktalar haritalarda detaylı şekilde işlenmiştir. Ana rota, Bitlis merkez ile Van Gölü kıyısı boyunca uzanan toplam 524 kilometrelik bir güzergâhı kapsamaktadır.

Sonuç olarak Bitlis ilindeki Hristiyan mirasına ait dini yapıların turizme kazandırılması ve yeniden işlevsellik kazanması kültürel mirasın korunması, yörenin sanatsal ve mimari estetik yapısının güçlendirilmesi, eserlerin canlılığının korunması, ekonomik kazanım ve sürdürülebilirlik açısından oldukça önemlidir. Bu çalışma bölgedeki diğer turizm türlerinin gelişimini de destekleyici niteliktedir.

| KAYNAKÇA

1. European Commission & Council of Europe. *Impact of European Cultural Routes on SMEs' innovation and competitiveness*. Competitiveness and Innovation Framework Programme (CIP). Erişim adresi: <https://rm.coe.int/1680706995> (Erişim Tarihi: 19 Ağustos 2024).
2. Christou, L. Is it possible to combine mass tourism with alternative forms of tourism: The case of Spain, Greece, Slovenia, and Croatia. *Journal of Business Administration Online, Spring*. 2012; 11(1): 1-8.
3. Boz M. Kültür rotaları. Ş. Aydın, M. Boz (Ed.), *Turizmde güncel konu ve eğilimler* içinde. Ankara: Detay Yayıncılık; 2018. s. 387-399.
4. Henderson JC. Managing tourism and Islam in peninsular Malaysia. *Tourism Management*. 2002;24:447-456.
5. Süt A. İslam ve turizm ilişkisi. *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*. 2014;9(11):479-497.
6. Karaman S, Usta K. İnanç Turizmi Açısından İznik ve Bir Uygulama Çalışması. III. Balıkesir Ulusal Turizm Kongresi; 2006; Balıkesir, Türkiye. s. 473-489.
7. Güzel FÖ. Turistik ürün çeşitlendirmesi kapsamında yeni bir dinamik: inanç turizmi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*. 2010;2(2):87-100.

8. Kozak MA, Kozak N, Kozak M. *Genel Turizm: İlkeler-Kavramlar*. Ankara: Detay Yayınları; 2010.
9. Dikici E, Sağır A. Antalya'da inanç turizminin sosyolojik çözümlemesi: demre-myra örneği. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*. 2012;14(22):35-43.
10. Cojocariu S. The development of cultural routes: a valuable asset for Romania. *Procedia Economics and Finance*. 2015;32:959-967.
11. Ismagilova GN, Safiullin LN, Bagautdinova NG. Tourism development in the region based on historical heritage. *Life Science Journal*. 2014;11(6):363-367.
12. Arslan ES. Burdur'da doğa turizmi ile ilişkili alternatif rotaların belirlenmesi. *International Journal of Geography and Geography Education*. 2019;40:332-346. doi:10.32003/iggei.570310.
13. Alkan A. Alternatif bir turizm rotası: kurtalan ekspresi. *Journal of Tourism & Gastronomy Studies*. 2018;6(4):1016-1038. doi:10.21325/jotags.2018.346.
14. Kervankıran İ, Çuhadar M. Turizm Rotalarının Oluşturulmasında Coğrafi Bilgi Sistemlerinin Önemi. III. *Disiplinlerarası Turizm Araştırmaları Kongresi*; 04-05 Nisan 2014; Kuşadası, Aydın. s. 576-589.
15. Tariffi F, Morganti B, Segbert M. Digital cultural heritage projects in Europe: an overview of tris and the take-up trial projects. *Program*. 2004;38(1):15-28.
16. Shankar H, Mani G, Pandev K. GIS based solution of multi-depot capacitated vehicle routing problem with time window using tabu search algorithm. *International Journal of Traffic and Transportation Engineering*. 2014;3(2):83-100.
17. Selim S, Sönmez NK. Coğrafi bilgi sistemleri tabanlı rota planlama: Likya Bölgesi Idebessos Antik Kenti. *Türkiye Ormanlık Dergisi*. 2017;18(4):302-308.
18. Güngör Ş. Kapadokya Kültür Yolu'nun Alternatif Turizm Rotası Bağlamında Değerlendirilmesi. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*. 2022;12(3):1784-1802.
19. Kızıltaş İ. Korunması gerekli kültür varlıkları bilgi sistemi: Bitlis örneği [Yüksek lisans tezi]. Kayseri: Erciyes Üniversitesi;2019.
20. Akköprü E, Mouralis D, Robin AK, Kuzucuoğlu C, Erturaç MK. Doğu Anadolu'daki obsidyen kaynak alanlarının belirlenmesinde jeomorfolojik ve volkanolojik göstergelerin önemi. *Türkiye Jeoloji Bülteni*. 2017;60(1):49-61. doi:10.25288/tjb.297818.
21. Arınç K. Geçmişteki Önemi Azalmış Kent Yerleşmelerine Bir Örnek: Bitlis. *Doğu Coğrafya Dergisi*. 1995;1(1):67-95.
22. Çoban BZ. Anadolu, Mısır ve Mezopotamya Dinleri. B. Adam (Ed.), *Dinler Tarihi* içinde. İstanbul: Grafiker Yayınları; 2017. s. 133-194.
23. Şengel Ü. Bitlis İlinin Kalkınmasında Turizmin Rolü: Yerel Paydaşlar Üzerine Bir Araştırma [Yüksek lisans tezi]. Sakarya: Sakarya Üniversitesi; 2015.
24. Alkan A. Bitlis Şehrinde Taş Ustalığı ve Geleneksel Kent Mimarisine Etkisi. *Journal of Turkish Studies*. 2015;10(6):57-82.
25. Öztürker Demir HC. Bitlis'te Az Bilinen Bir Anıtsal Mimari Örneği: Yumurtatepe (Papşin) Kilisesi. *Turkish Online Journal of Design Art and Communication*. 2022;12(4):1010-1025.
26. Eroğlu AH. Hristiyanlık. B. Adam (Ed.), *Dinler Tarihi* içinde. İstanbul: Grafiker Yayınları; 2017. s. 133-194.

27. Çelebi E. *Seyahatnâme: Bağdad-Basra-Bitlis-Diyarbakır-İsfahan-Malatya-Mardin-Musul-Tebriz-Van*. (Seyit Ali Kahraman, Yücel Dağlı, Çev. Ed.). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları; 2010.
28. Serdar MT. Cumhuriyet Öncesi Bitlis'te Yabancı Okullar ve Misyonerlik Faaliyetleri. *Ermeni Araştırmaları Dergisi*. 2016;54:163-196.
29. Uğurlu M. Bitlis Vilayetindeki Süryani Varlığı (1870-1920). *Bitlis İslamiyat Dergisi*. 2023;5(1):30-39.
30. Şen N. Mimari sanatı ve turizm. A. Vatan (Ed.), *Turizm ve Sanat* içinde. 1. Baskı. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık; 2020. s. 137-166.
31. Çoruhlu Y. Türk Sanatı'nın Ermeni Sanatı'na etkileri. *Türk Dünyası Araştırmaları*. 2019;122(241):313-350.
32. Ertaş K. 19. Yüzyılda Bitlis'te Ermeniler ve toplumsal hayattaki konumları. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*. 2017;16(60):217-233. <https://doi.org/10.17755/esosder.289662>. (Aktaran: Bitlis Vilayet Salnâmesi, 1892, H. 1310, s. 141-142).
33. Bindal DD, Köse İ. Bitlis Garimarg Surp Nşan Kilisesi Koruma Sorunları. *Mühendislik-Mimarlık ve Tasarım Bilimlerinde Akademik Çalışmalar* içinde. Erişim adresi: <https://www.academia.edu/41671596/> (Erişim Tarihi: 19 Ağustos 2024).
34. İskefiyeli Z. Ermeni kimliğinin oluşumunda din faktörü: Hristiyanlık, kilise ve misyonerler. *Akademik İncelemeler Dergisi*. 2007;2(1):231-255.
35. Adıgüzel F, Toroğlu E, Kaya Ö. Kentsel gelişme ile ulaşım ilişkisi: Adana örneği. *Turkish Studies - International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*. 2015;10(6):27-46. doi:10.7827/TurkishStudies.8109.
36. Öztürker Demir HC. Yeni Tespitler Işığında Bitlis'te Kiliseden Camiye Dönüştürülen İki Yapı Örneği: Kireçtaşı Köyü Cami ve Arıdağ Köyü Cami. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*. 2023;22(3):786-801.
37. Tiryaki A, Çömezoglu Uzbek Ö. *Bizans Mimarisi ve Sanatı*. [Ders notu]. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi; 2015.
38. Karaca Y. Doğu Anadolu Bölgesi Hristiyan dini mimarisinde jamatun yapıları [Yüksek lisans tezi]. Van: Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi; 2004.
39. Pektaş K, Baş G. Bitlis, Güroymak ve Tatvan'da 2000 Yılı Araştırmaları. 19. Araştırma Sonuçları Toplantısı (28 Mayıs-1 Haziran 2001); 2002; Ankara, Türkiye. s. 51.
40. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı. Birbap Kilisesi. *Kültür Portalı*. Erişim adresi: <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/bitlis/kulturenvanteri/brbap-klkes> (Erişim Tarihi: 7 Ağustos 2024).
41. Karahaliloğlu A, Kurak Açıcı F. Evaluation of the similarity and differences of Aya-sofia buildings in Turkey. *İnönü University Journal of Culture and Art*. 2021;7(2):1-24. doi:10.22252/ijca.900801-1653289.
42. Nereden Gezilir?. St. George of Goms Manastırı (Supr Gömki Manastırı). Erişim adresi: <https://neredenegezilir.blogspot.com/2016/01/st-george-of-goms-manastiri-supr-gomki.html> (Erişim Tarihi: 7 Ağustos 2024).
43. Collectif2015. Le Monastère de Saint Yiztbouzit. Erişim adresi: <https://www.collectif2015.org/tr/100Monuments/Le-Monastere-de-Saint-Yiztbouzit/> (Erişim Tarihi: 7 Ağustos 2024).
44. Kaya AY. The use of Web GIS in the rapid evaluation process of the post-earthquake urban building stock. *Journal of Disaster and Risk*. 2023;6(1): 333-50. doi:10.35341/afet.1241016.

KAHRAMANMARAŞ NÜFUSUNUN GELİŞİMİ VE 6 ŞUBAT 2023 DEPREMLERİNİN BU GELİŞİME OLAN ETKİSİ

Şerife BİLİNİR¹

Nadire KARADEMİR²

| 1. GİRİŞ

Mekânın tasviri olarak tanımlanan coğrafya, belirli bir zaman içerisinde insan-mekân etkileşimine yönelik işlevsel değerlerin bütünü oluşturarak yaşamsal olguların tamamını kapsamaktadır (1). Coğrafya iki önemli ögesi olan insan ve doğayı karşılaştırarak, birbirleri arasındaki etkileşimi incelemektedir. Doğanın insan üzerindeki etkisini ve insanın doğa üzerindeki etkisini inceleyen beşerî coğrafya, yeryüzündeki insanların sayısı, dağılımları, hareketleri ve nitelikleri ele almaktadır (2, 3). Bu konular, beşerî coğrafyanın bir alt dalı olan ve oldukça önemli bir yere sahip olan nüfus coğrafyası perspektifinde incelenmektedir.

Nüfus kelimesi, Arapça “nefs” kelimesinin çoğulu olup anlam olarak “nefis, hayat, canlar, ruhlar” anlamına gelmektedir (4). Günümüzdeki anlamına göre nüfus, belirli bir zaman diliminde bir ülke veya bölgede yaşayan insanların tamamıdır (5). İnsan, bir devletin sosyal, kültürel, siyasi, iktisadi, hukuki ve beşerî organizasyonun temelini oluşturmaktadır. Ülke içerisinde yaşayan insan potansiyeli devletin hem mali hem de askeri kaynağıdır.

Nüfusu tespit etmeye yönelik çalışmalar, ilk kez hane kayıtlarının tutulmasıyla birlikte başlamıştır. Bu ilk nüfus araştırmalarının tarihi M.Ö. 2.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Coğrafya Bölümü, Türkiye Coğrafyası AD, serife.bilindir@mku.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-7135-3984

² Doç. Dr., Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Coğrafya Bölümü, Türkiye Coğrafyası AD, nkarademir45@gmail.com, ORCID iD: 0000-0002-5850-0580

katıldığı gözlemlenmektedir. Kahramanmaraş'tan göç eden nüfusun yaş gruplarına göre dağılımı, Kahramanmaraş'ın sosyo-ekonomik dinamikleri ve göç motivasyonlarına dair önemli ipuçları sunmaktadır. Bu verilerden yola çıkarak göç istatistiklerini tersine çevirmeye yönelik stratejiler geliştirilebilir ve nüfus planlamaları yapılabilir.

KAYNAKLAR

1. Özgen N. Bilim Olarak Coğrafya ve Evrimsel Paradigmaları. *Ege Coğrafya Dergisi*. 2012; 19 (2): 1-25
2. Darkot, B. Türkiye'de Nüfus Hareketleri. *İstanbul Üniversitesi Coğrafya Enstitüsü Dergisi*. 1954; 3 (5-6): 3-22.
3. Tanoğlu, A. *Nüfus ve Yerleşme*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları No: 1183; 1969.
4. Şemseddin Sami. *Kâmûs-ı Türki* (C. 1-2). İstanbul: Bayrak Yayıncılık Matbaacılık; 2008.
5. Üner, S. *Nüfus Bilim Sözlüğü*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi; 1972.
6. Çetin, B. Antakya (Hatay) Nüfusunun 1940-2008 Yılları Arasındaki Gelişimi ve Temel Özellikleri. Gündüz A, Kaya S (eds.), *Hatay Araştırmaları I*, Hatay: Antakya Belediyesi; 2010. p. 179-225.
7. Güngördü E. Türkiye'de Nüfus Hareketleri ve Şehirleşme. *Kastamonu Eğitim Dergisi*. 2002; X: 409-414.
8. Karabağ S, Şahin S. *Türkiye Beşeri ve Ekonomik Coğrafyası*. Ankara: Gazi Kitabevi; 2009.
9. Çakmak F. Cumhuriyet İdaresi'nin Nüfusu Kayıt Altına Alma Girişimlerine Bir Örnek: 1934 Yılı Nüfus Taraması. *Turkish Studies-International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*. 2013; 8 (7): 33-48. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.5276>
10. Sertkaya Doğan Ö. Türkiye'de 2040 ve 2060 Nüfus Projeksiyonlarına Göre Demografik Fırsatlar. *Türk İslam Dünyası Sosyal Araştırmalar Dergisi (TİDSAD)*. 2018; 5 (18): 26-42. 10.16989/TİDSAD.1578
11. Gökburun İ, Sertkaya Doğan Ö. İBBS Uygulamasında Nüfus Verilerinin Coğrafi Açından Yorumlanmasını Kolaylaştıracak Bir Yol Haritası. *Doğu Coğrafya Dergisi*. 2019; 24 (41): 39-60. <https://doi.org/10.17295/ataunidcd.533185>
12. Yüceşahin M, Özgür M. Türkiye Kentlerinin Kentleşme Düzeylerinin Demografik, Ekonomik ve Sosyal Değişkenlerle Belirlenmesi. *Coğrafi Bilimler Dergisi*. 2008; 6 (2): 115-139. https://doi.org/10.1501/Cogbil_0000000089
13. Kanadıkırık E. Maraş'ta Nüfus Hareketleri. *Coğrafi Araştırmalar Dergisi*, 1971; 3-4: 381-405.
14. Doğan M. Nüfus Politikalarının Dünyada ve Türkiye'de Uygulanma Süreçleri. *Dernekler Dergisi*. 2013; 2 (1): 20-29.
15. Akova Balcı S. Ayvalık Şehrinin Nüfus Özellikleri. *Sosyoloji Dergisi*. 2011; 22 (3): 59-87.

MEKÂNSAL GELİŞİM SÜRECİNDE TARIM ALANLARI: SİVEREK ŞEHİRİ ÜZERİNE BİR İNCELEME (1984-2024)

Mehmet BOZKOYUN¹

| 1. GİRİŞ

Tarihsel süreç boyunca varlığını sürdüren ve interdisipliner bir yaklaşımla ele alınan mekânın (1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13) kullanımı özellikle kentlerde tarım alanlarını önemli ölçüde etkilemiştir. Kentsel alanlarda nüfusun artması ve sosyoekonomik gelişim kentsel alanların genişlemesine ve dolayısıyla tarım alanlarının hızla azalmasına neden olmaktadır (14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24). Bu durum insanlar için hayati öneme sahip olan gıda üretiminin azalmasına sebep olmaktadır. Elbette, tarım alanlarının azalmasının tek olumsuz sonucu, yalnızca gıda üretiminin azalması olarak değerlendirilmemelidir. Tarımsal arazilerin azalması veya tahrip edilmesi, tedarik zincirinde aksamalar, dışa bağımlılık, geçim kaynaklarının azalması, işsizlik, göç, ekonomik daralma vb. birçok olumsuzluğu beraberinde getirmektedir.

Kentlerde, tarım alanları üzerindeki baskıların artmasında etkili olan faktörlerin başında, kentlerdeki nüfus artışı gelmektedir. Türkiye’de kent nüfusunun artmasının en önemli nedenlerinden biri, kırsal alanlardan kentlere doğru gerçekleşen göç hareketleridir. 1927 yılında Türkiye’de kent nüfusunun oranı %24 iken kır nüfusunun oranı %76 idi (25, 43). 1980 yılına gelindiğinde, kent nüfusunun oranı %44’e yükselirken kır nüfusunun oranı %56’ya gerilemiştir (26). 2010 yılında kent nüfusunun oranı %76’ya yükselmiş, kır nüfusunun oranı ise %24’e kadar düşmüştür. Nihayetinde 6360 nolu kanunun da etkisiyle 2023

¹ Doç. Dr., Harran Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü, mbozkoyun@harran.edu.tr, ORCID iD: 0000-0003-2491-2875

hem de çevresindeki tarım arazilerini büyük ölçüde dönüştürmüştür (tarım arazileri yerleşim alanları tarafından işgal edilmiştir). Bu durumun devam etmesi, gelecekte şehrin yakın çevresinde tarım alanlarının ortadan kalkması riskini barındırmaktadır. Dolayısıyla, Siverek şehrinin gelecekteki mekânsal gelişiminin, tarım arazilerini koruyacak şekilde planlanması gerekmektedir. Bu çerçevede, yerel yönetimlerin tarım alanlarını korumak için sürdürülebilir arazi kullanım planları geliştirmeleri büyük önem arz etmektedir.

Yerel yönetimlerin, tarım arazilerinin yerleşime açılmasını önlemek amacıyla mevcut tarım alanları üzerinde yapılaşmayı engellemesi gerekmektedir. Bu bağlamda, tarım arazilerinin koruma altına alınarak imar planlarının kapsamı dışında tutulması, bu alanların sürdürülebilirliğini sağlamak açısından oldukça önemlidir.

Şehir içi alanlarda mevcut yapıların yenilenmesi, tarım arazilerinin korunmasına yardımcı olacaktır. Bu kapsamda, kentsel dönüşüm projeleri teşvik edilmelidir. Bu durum yerleşim alanlarının daha verimli kullanılmasına katkı sağlayacaktır.

Siverek şehrinin gelecekteki mekânsal gelişimi için tarım arazilerinin dışında kalan, uygun niteliklere sahip alanlar belirlenmeli (planlaması yapılmalıdır) ve bu alanlar yerleşim için kullanılmalıdır. Böyle bir planlamanın hayat geçirilmesi hem tarım arazilerinin korunmasına hem de şehrin düzenli bir şekilde büyümesine olanak tanıyacaktır.

| KAYNAKÇA

1. Descartes R. Felsefenin ilkeleri. Akın M. (çev.), İstanbul: Say Yayınları; 2007.
2. Kant I. Arı usun eleştirisi. Yardımlı A. (çev.), İstanbul: İdea Yayınevi; 2003.
3. Foucault M. Özne ve iktidar seçme yazılar 2. Akınhay O. ve Ergüden I. (çev.), İstanbul: Ayrıntı Yayınları; 2016.
4. Harvey D. Sosyal adalet ve şehir. Morali M. (çev.) İstanbul: Metis Yayınları; 2019.
5. Lefebvre, H. Mekânın üretimi. Ergüden I. (çev.), İstanbul: Sel Yayıncılık; 2014.
6. Aliğaoğlu A. Uğur A. Şehir coğrafyası. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık; 2024.
7. Tümertekin E. Özgüç N. Beşerî coğrafya İnsan Kültür Mekân. İstanbul: Çantay Kitabevi; 2019.
8. Doğanay H. Coğrafya bilim alanları sözlüğü. Altaş N. T (ed.), Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık; 2017.
9. Springer, S. Coğrafyanın anarşist kökleri mekânsal özgürleşmeye doğru. Esen B. (çev.), İstanbul: Sümer Yayıncılık; 2018.
10. Soja E. W. Thirdspace, journeys to Los Angeles and other real-and-imagined places. Cambridge: Blackwell Publishers; 1996.

11. Özgen N. Davranışsal coğrafyada temel kavramlar. Özgen N ve Coşkun S (ed.) *Davranışsal coğrafya* içinde. Ankara: Pegem Akademi Yayınları; 2020. s. 1-51.
12. Soja, E. W. Postmodern coğrafyalar. Çetin Y. (çev.), İstanbul: Sel Yayıncılık; 2019.
13. Tuan Y.F. Space and place: The perspective of experience. London: University of Minnesota Press; 2001.
14. Döös B.R. Population growth and loss of arable land. *Global Environmental Change*, 2002; 12 (4): 303-311.
15. Jiang L. Deng X. Seto K.C. The impact of urban expansion on agricultural land use intensity in China. *Land Use Policy*, 2013; 35: 33-39.
16. Önder S. Gür K. Konya'da kentsel gelişimlerin tarımsal alan kayıplarına etkileri üzerinde bir araştırma. *Selçuk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*. 1998; 12(17): 105-115.
17. Cengiz A.E.Ö. Çavuş C.Z. Koç, T. Çanakkale ve Kepez yerleşmelerinde sulu tarım alanları kentleşme ilişkisi. *Coğrafi Bilimler Dergisi*. 2014; 12 (1): 69-88.
18. Özelkan E. Sağlık A. Sümer S.K. Bedir M. Kelkit A. Kentleşmenin tarım alanları üzerine etkisinin uzaktan algılama ile incelenmesi Çanakkale örneği. *Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 2018; 6 (1): 123-135.
19. Sönmez M.E. Adana şehrinin alansal gelişimi ve yakın çevresinin arazi kullanımında meydana gelen değişimler. *Türk Coğrafya Dergisi*. 2011; 57: 55-69.
20. Benek S. Şahap A. Uzaktan algılama ve coğrafi bilgi sistemleri kullanarak şehirselleşimin arazi kullanımına etkisinin incelenmesi: Şanlıurfa şehri örneği. *Turkish Studies International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*. 2016; 11(8): 79-102.
21. Özcanlı M. Güzel A. Şanlıurfa şehrinin alansal gelişiminin çevresindeki tarım arazilerine etkisi. *Turkish Studies International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*. 2015; 10(6): 723-744.
22. Uzun A. Demir Y. Kentsel saçaklanmanın tarım alanlarına yayılımının uydu görüntüleri yardımıyla belirlenmesi: Samsun örneği. *Anadolu Tarım Bilimleri Dergisi*. 2016; 31(3): 408-416.
23. Sandal E.K. Gürbüz M. Mersin şehrinin mekânsal gelişimi ve çevresindeki tarım alanlarının amaç dışı kullanımı. *Coğrafi Bilimler Dergisi*. 2003; 1(1): 117-130.
24. Üzülmüş M. Yılmaz A. Turgutlu şehrinin mekânsal gelişiminin (1950-2018) tarım arazileri üzerindeki etkisi. *Ege Coğrafya Dergisi*. 2021; 30(1): 73-83.
25. DİE (Devlet İstatistik Enstitüsü). Genel nüfus sayımı. Ankara: Ulus Basımevi; 1935.
26. DİE (Devlet İstatistik Enstitüsü). Genel nüfus sayımı. Ankara: Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası; 1980.
27. TÜİK (Türkiye İstatistik Kurumu). *Adrese dayalı nüfus kayıt sistemi sonuçları*. (10.05.2024 tarihinde <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?locale=tr> adresinden ulaşılmıştır).
28. Bozkoyun M. Siverek ilçesinin nüfus özellikleri. Çiftçi H ve Yıldız S (ed.) *Sosyal Bilimlerde Seçme konular 6* içinde. Ankara: İksad Yayınları; 2022. s. 81-103.
29. Bozkoyun M. Ertaş N. Baytar İ. Şanlıurfa ilinde tarım, hayvancılık ve kırsal kalkınma. Ankara: Nobel Yayıncılık; 2023.
30. Özçelik İ. Malazgirt'ten Meşrutiyete Siverek ve havalisi. İçinde: *Tarihte Siverek Sempozyumu*, Ekim 2001, Siverek, Türkiye, (ss. 23-29).

31. Aykanat A. Şanlıurfa ili Siverek ilçesinde arazi kullanımı [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Afyon Kocatepe Üniversitesi; 2019.
32. Kaya O. Siverek ilçesinde hayvancılık faaliyetlerinin genel yapısı: Sorunlar ve çözüm önerileri [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Atatürk Üniversitesi; 2020.
33. Kaya Ö.F. Karacadağ (Şanlıurfa/Diyarbakır)'ın bitki ekolojisi ve bitki sosyolojisi yönünden araştırılması [Yayımlanmamış doktora tezi]. Ankara Üniversitesi; 2006.
34. Siverek İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü. 2024.
35. CORINE. *CORINE arazi örtüsü*. (07.05.2024 tarihinde <https://land.copernicus.eu/en/products/corine-land-cover> adresinden ulaşılmıştır).
36. Özgültekin R. Akman E. Demirbağ H. Dünden bugüne Siverek. Konya: Marifet Matbaa ve Kağıtçılık; 1997.
37. TÜİK (Türkiye İstatistik Kurumu). *Bitkisel üretim istatistikleri*. (17.05.2024 tarihinde <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?locale=tr> adresinden ulaşılmıştır).
38. Günay D. Jr Whallon R. Güneydoğu Anadolu yüzey araştırması. Çambel H ve Braidwood R J (ed.) *Güneydoğu Anadolu Tarihöncesi Araştırmaları I* içinde. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Basımevi; 1980. s.83-105.
39. Benedict P. Güneydoğu Anadolu yüzey araştırması. Çambel H ve Braidwood R J (ed.) *Güneydoğu Anadolu Tarihöncesi Araştırmaları I* içinde. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Basımevi; 1980. s.107-191.
40. Çelik B. Arkeolojide Urfa, İstanbul: Şanlıurfa Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayınları; 2008.
41. Aykaç R. Siverek'teki kültür varlıklarının durumu. Özcoşar İ. Akman E. Kırkan A ve Ertekin A (ed.) *Mezopotamya ve Anadolu'nun Kavşağında Bir Kent: Siverek* içinde. İstanbul: Çizgi Kitapevi; 2022. s.611-634.
42. Bozkoyun M. Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumunun (TKDK) gerçekleştirdiği projeler (2011-2022) üzerine bir değerlendirme: Şanlıurfa ili örneği. *Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 2022; 24: 140-155.
43. Elmastaş N. Bozkoyun M. Coğrafi bilgi sistemleri ve uzaktan algılama ile Bitlis ilinin arazi örtüsünün belirlenmesi kullanımı ve planlamasına yönelik öneriler. İstanbul: Kriter Yayınevi; 2021.

SAĞLIK HİZMETLERİNİN ULAŞIM COĞRAFYASI AÇISINDAN ERİŞİLEBİLİRLİK ANALİZİ: ELAZIĞ ÖRNEĞİ*

Ayşe ÇAĞLIYAN¹

Enes KUŞ²

| 1.GİRİŞ

Erişilebilirlik, tüm bireyler için yaşamın temel hizmetlerinden eşit bir şekilde yararlanabilmesini sağlayan evrensel bir hak olarak kabul edilmektedir ve bu hak yasal düzenlemelerle güvence altına alınmıştır (1, 2). Modern şehircilik anlayışında erişilebilirlik, sosyal adaletin sağlanması ve yaşam kalitesinin artırılması için temel bir gereklilik olarak öne çıkmaktadır. Özellikle teknolojik gelişmelerle birlikte akıllı şehir sistemleri, kentsel yaşamda mekânsal analizlerin önemini daha da artırmıştır. Bu analizler, yalnızca bireylerin temel hizmetlere erişimini anlamakla kalmaz, aynı zamanda mekân planlamasına yönelik etkin çözümler sunar. Mekânsal analizlerin gücü, Coğrafi Bilgi Sistemleri (CBS) gibi teknolojilerle birleştiğinde daha da artmaktadır. CBS, kent planlamasında kullanılan bir araç olarak, yapıların, kurumların ve hizmetlerin optimum yerleştirilmelerini sağlar. Örneğin, kentte yaşayan bireylerin temel sağlık hizmetlerine erişimini değerlendirmek ya da yeni sağlık tesislerinin en uygun konumlarını belirlemek için CBS tabanlı ağ (network) analizleri kritik bir role sahiptir (3). Bu analizler, ulaşım altyapısının değerlendirilmesinden, ihtiyaç

* Bu Kitap Bölümü 2024 yılında tamamlanmış olan 1919B012338569 numaralı TÜBİTAK 2209-A projesinden elde edilmiştir.

¹ Prof. Dr. Fırat Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Coğrafya Bölümü, Türkiye Coğrafyası AD, acaglayan@firat.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-0268-2127

² Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Coğrafya AD, eneskus666@gmail.com, ORCID iD: 0009-0007-1642-6064

|KAYNAKÇA

1. Maudinet M. *Access To Social Rights For People With Disabilities In Europe*. Strazburg: Council Of Europe Publishing. 2003.
2. Çağlar S. Engellilerin Erişebilirlik Hakkı ve Türkiye’de Erişebilirlikleri. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. 2012;61(2):541-598.
3. Deniz M. Uşak Şehrinde Aile Sağlığı Merkezlerine Erişilebilirliğin CBS İle Analizi. *Journal Of Turkish Studies*. 2018. Doi:10.7827/Turkishstudies.14404.
4. Albino V, Berardi U, Dangelico RM. Smart Cities: Definitions, Dimensions, Performance And Initiatives. *Journal Of Urban Technology*. 2015;22(1):3-21.
5. Timor AN. Tıbbi Coğrafya: Kapsamı ve Amacı. *Coğrafya Dergisi*. 1996;(4):303-319.
6. Baker JB, Bazemore AW. Assessment Of Access To Primary Care In Remote Parts Of The Developing World. *Field Methods*. 1996; 20(3), 296-309. Doi:10.1177/1525822X08317114
7. Keenan P. “Modelling Vehicle Routing In GIS”, *International Journal Of Operational Research*. 2008; 8 201-218.
8. Papageorgiou M. Traffic Control. In: Hall RW, Editor. *Handbook Of Transportation Science*. 2nd Ed. Berlin: Springer; 2003. P. 243-77.
9. Derekenaris G, Garofalakis J, Makris C. “Integrating GIS, GPS And GSM Technologies For The Effective Management Of Ambulances”, *Computers, Environment and Urban Systems*. 2001; 25, 267-278.
10. Murad AA. Creating A GIS Application For Health Services At Jeddah City. *Computers In Biology and Medicine*. 2007;37:879-889.
11. Kaya AY, Karadeniz E. Afet Sonrası Kent ve Planlama: Elazığ Örneği. In: *Depremler, Kent Planlama ve Geoteknik Zemin Uygulamaları*. Ankara: Iksad Publications; 2020. P. 65-96.
12. Canpolat FA, Dağlı D. Elazığ İli’nde Arazi Kullanımı Değişimi (2006-2018) ve Simülasyonu (2030). *International Journal Of Geography and Geography Education*. 2020;(42):702-723. Doi:10.32003/İgge.746668.
13. Akkan E. Elazığ ve Keban Barajı Çevresinde Coğrafya Araştırmaları. *Ankara Üniversitesi Coğrafya Araştırmaları Dergisi*. 1972;(5-6):176-188.
14. Çağlıyan A, Dağlı D. Planlamada Etkili Olan Coğrafi Faktörler. *2.Uluslararası Bölgesel Kalkınma Konferansı*, 16 – 17 Mayıs 2013, Elazığ, 339 – 357.
15. Karakaş E. Elazığ Şehrinin Gelişmesi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 1999:129-154.
16. Akgün Ş, Öztaş D, Çağlıyan A. A Study Of Services Based On A University Hospital In Terms Of Area Of Influence And Health Geography. *International Archives Of Integrated Medicine*. 2021, 8(8).
17. Deniz M, Kocaman E, Topuz M. Salihli Şehrinde Aile Sağlığı Merkezlerine Erişilebilirliğin CBS ile Analizi. *Electronic Turkish Studies*. 2021, 16(1).
18. Kaya, AY.Kentsel Yeşil Alanların Yeterliliği ve Erişilebilirliğinin Değerlendirilmesi: Tarsus (Mersin) Örneği. *Türk Uzaktan Algılama Ve CBS Dergisi*, 2024, 5(2), 222-239. <https://doi.org/10.48123/rsgis.1512435>

URL

1. TÜİK. *Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları*. 09.06.2024 tarihinde <https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=nufus-ve-demografi-109&dil=1> adresinden ulaşılmıştır.
2. Esri. 25.06.2024 tarihinde <https://www.esri.com/en-us/arcgis/products/arcgis-pro/overview> adresinden ulaşılmıştır.
3. Google Earth. 01.07.2024 tarihinde <https://earth.google.com/web/> adresinden ulaşılmıştır.
4. Konya BŞB. 02.07.2024 tarihinde <https://www.konya.bel.tr/> adresinden ulaşılmıştır.
5. Ankara BŞB. 03.07.2024 tarihinde <https://www.ankara.bel.tr/> adresinden ulaşılmıştır.
6. Gaziantep BŞB. 05.07.2024 tarihinde <https://www.gaziantep.bel.tr/tr> adresinden ulaşılmıştır.

KENT MORFOLOJİSİNDE CADDE VE SOKAK SİSTEMLERİNİN AĞ ANALİZİ

Dündar DAĞLI¹

Aşır Yüksel KAYA²

| GİRİŞ

Kentler, cadde-sokaklar, sosyal ağlar ve diğer hizmet ağlarını içeren karmaşık ağ sistemlerinden oluşur (1-3). Bu ağlar kentlerin gelişmişlik düzeyine bağlı olarak değişmektedir. Her kent sosyo-kültürel bağlamda oluşmuş birbiri içine geçmiş sistemler bütünüdür. Bu bütünü oluşturan her bir parçanın mekânsal yansımaları kentin kuruluş ve gelişim dönemlerinde geçirdiği sosyo-ekonomik ve kültürel bağlamda değişmektedir. Özellikle sokak ağları kentsel varoluşun simgesidir. Mimari doku ile insanın örüntü varlığı, sokakların sağladığı yapı üzerinde karmaşık bir etkileşime geçer (4). Bu etkileşim kentsel mekânın biçimlenme süreçlerini doğrudan etkilemektedir. Fransız antropolog Claude Lévi-Strauss'nun kentleri doğa ve yapaylığın kesiştiği noktada insan icatlarının en karmaşığı olarak tanımlamaktadır (5). Kentlerin ortaya çıkışı ve biçimlenme süreçleri üzerinde araştırmalar yapan birçok kent morfoloğu da benzer süreçlere vurgu yaparak, kentlerin biçimlenmesinde rol oynayan sosyo-kültürel süreçlere değinmektedir (5).

Kentlerin biçimsel özelliklerini araştıran bir bilim dalı olarak ortaya çıkan kent morfolojisinin yaklaşık yüz yıllık bir geçmişi vardır (6). Kent morfolojisi, insan yerleşmelerinin formunu, oluşum ve dönüşüm süreçlerini, mekânsal

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Fırat Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Coğrafya Bölümü, Bölgesel Coğrafya AD, ddagli@firat.edu.tr, ORCID iD: 0000-0001-7338-4445

² Dr. Öğr. Üyesi, Fırat Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Coğrafya Bölümü, Beşeri ve İktisadi Coğrafya AD, aykaya@firat.edu.tr, ORCID iD: 0000-0003-0398-7069

özelikle derin öğrenme ve makine öğrenmesi yöntemlerinin kullanılması ile kentsel mekânın analizinde büyük kolaylıklar ortaya çıkmaktadır. Bu analiz yöntemlerinden biri de OSMnx'dir. OSMnx, açık kaynak kodlu yol ağ verileri başta olmak üzere birçok veri setinin indirilmesi ve analiz edilmesine yardımcı olan bir kütüphanedir.

OSMnx ve benzeri kütüphane ve yazılımların sayısındaki artış oldukça önemlidir. Çünkü son yüzyılda kentsel mekânın tanımlanması ve karar vericilerin mekânsal kararlar almasında yardımcı uygulamalara büyük ihtiyaç duyulmaktadır (8). Bu çalışma, Türkiye gibi oldukça eski bir yerleşim tarihine sahip kentlerde, kentsel dokunun belirlenmesi ve karmaşık ağ topolojilerinin anlamlandırılmasında sonraki çalışmalara katkı sağlaması düşünülmektedir. Sonuç olarak çalışma kapsamında elde edilen bulgular, topolojik analizlerde veriye dayalı bilgi teknolojilerini vurgulayarak sürdürülebilir kentsel planlamada karar verme mekanizmasının önemini ortaya koymaktadır. Özellikle son dönemlerde artan makine öğrenme ve derin öğrenme algoritmalarıyla yapılacak kentsel morfoloji analizleri sayesinde daha planlı ve yaşanabilir kentler oluşturmak mümkündür.

| KAYNAKÇA

1. Batty M, Axhausen KW, Giannotti F, Pozdnoukhov A, Bazzani A, Wachowicz M, et al. Smart cities of the future. *The European Physical Journal Special Topics*. 2012;214(1):481-518.
2. Mengistie BM, Shi W, Wong MS, Zhu R. Urban street network and data science based spatial connectivity evaluation of African cities: implications for sustainable urban development. *GeoJournal*. 2023;88(5):4753-66.
3. Şimşek Y, Güngör Ş. Kentsel Yeşil Alanlar İçin Mekânsal Yeterlilik ve Ulaşabilirlik Analizi: Gaziantep/Şahinbey Örneği. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 2022;8(3):691-709.
4. Çelik Z, Favro DG, Ingersoll R, Altınok B. Şehirler ve sokaklar: Kitap Yayınevi; 2011.
5. Moudon AV. Urban morphology as an emerging interdisciplinary field. *Urban morphology*. 1997;1(1):3-10.
6. Sınmaz S, Özdemir HA. Türkiye şehir planlama pratiğinin kentsel morfoloji ve tipoloji üzerindeki etkileri, siverekenti için bir değerlendirme. *İdealkent*. 2016;7(18):80-115.
7. Kubat AS, Topçu M. Antakya ve Konya tarihi kent dokularının morfolojik açıdan karşılaştırılması. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*. 2009;6(2):334-47.
8. Wu C, Wang J, Wang M, Kraak M-J. Machine learning-based characterisation of urban morphology with the street pattern. *Computers, Environment and Urban Systems*. 2024;109:102078.

9. Marshall S. *Streets and Patterns*. 2004.
10. Boeing G. OSMnx: New methods for acquiring, constructing, analyzing, and visualizing complex street networks. *Computers, Environment and Urban Systems*. 2017;65:126-39.
11. Funke S, Schirrmeister R, Storandt S, editors. Automatic extrapolation of missing road network data in OpenStreetMap. *Proceedings of the 2nd International Conference on Mining Urban Data-Volume 1392*; 2015.
12. Neis P, Zielstra D. Recent Developments and Future Trends in Volunteered Geographic Information Research: The Case of OpenStreetMap. *Future Internet*. 2014;6(1):76-106.
13. Zhao P, Jia T, Qin K, Shan J, Jiao C. Statistical analysis on the evolution of OpenStreetMap road networks in Beijing. *Physica A: Statistical Mechanics and its Applications*. 2015;420:59-72.
14. Şirin A, Erener A. Python-based evaluation of road network constraints for electric scooters and bicycles: Izmit Example. *International Journal of Engineering and Geosciences*. 2024;9(1):34-48.
15. Cichociński P. A study on the usability of open spatial data for road network-based analysis—using OpenStreetMap as an example. *Geoinformatica Polonica*. 2021(20):89-96.
16. Boeing G. OSMnx: A Python package to work with graph-theoretic OpenStreetMap street networks. *The Journal of Open Source Software*. 2017;2(12):215.
17. Boeing G. Modeling and Analyzing Urban Networks and Amenities with OSMnx. 2024.
18. Kürkçüoğlu E, Ocağcı M. Kentsel Dokuda Yaya Hareketlerinin Psiko-Mekânsal Etki Değerlendirmesi. *Türkiye Kentsel Morfoloji Ağı*. 2015:486-509.
19. Hacı M, Kılıç B, Şahbaz K. Analyzing OpenStreetMap Road Data and Characterizing the Behavior of Contributors in Ankara, Turkey. *ISPRS International Journal of Geo-Information*. 2018;7(10):400.
20. Porta S, Crucitti P, Latora V. The Network Analysis of Urban Streets: A Primal Approach. *Environment and Planning B: Planning and Design*. 2006;33(5):705-25.
21. Freeman LC. Centrality in social networks conceptual clarification. *Social Networks*. 1978;1(3):215-39.
22. Dutta I, Das A. Exploring the dynamics of urban sprawl using geo-spatial indices: a study of English Bazar Urban Agglomeration, West Bengal. *Applied Geomatics*. 2019;11(3):259-76.
23. Boeing G. Urban spatial order: street network orientation, configuration, and entropy. *Applied Network Science*. 2019;4(1).
24. Gungor S, Sucu F, Dinc Y, Cetin M, Deniz Adiguzel A. GIS based daily tourism route proposal for surrounding provinces and districts from Ankara's Çankaya district (Turkey). *Environment, Development and Sustainability*. 2024.
25. Şenbil M. Erişebilirlik. *Kentsel Planlama Ansiklopedik Sözlük*. 2012:118.
26. Arû KA. Türk kenti: Türk kent dokularının incelenmesine ve bugünkü koşullar içinde değerlendirilmesine ilişkin yöntem araştırması. (No Title). 1998.
27. Ayten AM. İslah imar planı. *Kentsel planlama ansiklopedik sözlük içinde (ss 137) İstanbul: Ninova Yayıncılık*. 2012.

28. Crucitti P, Latora V, Porta S. Centrality in networks of urban streets. *Chaos: An Interdisciplinary Journal of Nonlinear Science*. 2006;16(1):015113.
29. Kahraman M. Türkiye'deki 30 Kentin Cadde ve Sokaklarının Entropi Deđerleri ve Analizi *Sosyal ve Beşeri Bilimler*. 2022:97.
30. Arribas-Bel D, Fleischmann M. Spatial Signatures - Understanding (urban) spaces through form and function. *Habitat International*. 2022;128:102641.

KAHRAMANMARAŞ KENT TURİZMİ ÇEKİCİLİKLERİNİN ANALİZİ

Nadire KARADEMİR¹

| 1. GİRİŞ

Kentler insanların hayatlarını idame ettirdiği, eğlendiği, alışveriş yaptığı, kültürel ve sosyal gelişimin merkezi olarak toplumsal yaşamın süregeldiği mekânlardır. Kent kültür, eğitim, sosyalleşme, iş hayatı bağlamında sosyal yapıya gönderme yapıp gelişmiş bir yerleşim merkezi olarak sanayi, ticaret ve hizmet alanlarında yoğunlaşmıştır. Dolayısıyla kırsaldan çok farklı bir yapıya sahiptir (1). Toplumun yerleşme, eğlenme, çalışma, barınma, dinlenme gibi ihtiyaçlarının karşılandığı, sürekli olarak toplumsal gelişme sürecinde olan, çok az sayıda kişinin tarımsal faaliyetlerle uğraştığı, kırsala göre nüfus bakımından kalabalık olan yerleşme birimleri (2) olarak tanımlanmaktadır. Ülkelerin ekonomileri için büyük önem taşıyan kentler, o bölgedeki yerel halk için refah düzeyi çok daha yüksek bir yaşam kalitesi ortamı yaratmayı hedeflemektedir. Kent bu haliyle dış dünyaya pazarlayabildiği oranda gelişmesine katkıda bulunabilmekte (3). Kültürel mirasın yoğunlaştığı insan faaliyetlerinin önemli mekânsal ürünleri olan kentler en önemli turizm kaynakları ile turizm çekiciliğini ortaya koyabilmektedir (4).

Turizmin en eski türlerinden biri olmakla birlikte son yıllarda sanatsal, sosyal, kültürel amaçlar doğrultusunda kentlere yapılan kısa süreli ziyaretleri ifade eden kent turizmi gelişme gösteren turizm türleri arasındadır. Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü tarafından kent turizmi üretim ticaret gibi tarıma dayalı olmayan ekonomik temelli kentsel bir alanda gerçekleşen turizm

¹ Doç. Dr., Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Coğrafya Bölümü, Türkiye Coğrafyası AD, n.karademir45@gmail.com, ORCID iD: 0000-0002-5850-0580

edebiyat üstatları, ulusal ve uluslararası festivalleri, yerel ozanları, sanatçıları, geleneksel el sanatları, kıyafetleri ve günlük yaşayışıyla son derece özgün bir kenttir. Yöresele ve geleneksele dönüş fikrine odaklanılarak süreç dâhilinde yapılacak uygulamalar ile önemli bir turizm çekim merkezi olması kaçınılmaz olacaktır.

| KAYNAKÇA

1. Ustakara F. Kent markalama: Stratejik iletişim bağlamında marka şehir projesi. Literatürk Academia; 2015. ISBN: 978-605-337-070-3.
2. Keleş R. Kent ve Kültür Üzerine. *Mülkiye Dergisi*. 2005;29(246):9-18.
3. Emekli G. Expo 2020 Yolunda Öğrenen Kentler ve Kent Turizmi: İzmir. *İzmir Kültür ve Turizm Dergisi*. 2011;112:112-118.
4. Özkan Ç, Boz M. Sürdürülebilir Şehir Turizmi: Barcelona Örneği. *Safran Kültür ve Turizm Araştırmaları Dergisi*. 2021;4(1):110-129.
5. UNWTO (World Tourism Organization). *Global Report on City Tourism - Cities 2012 Project*. 2012.
6. Bock K. The changing nature of city tourism and its possible implications for the future of cities. *European Journal of Futures Research*. 2015;3:20. doi:10.1007/s40309-015-0078-5.
7. Emekli G. İkinci Konut Kavramı Açısından Turizm Coğrafyasının Önemi ve Türkiye'de İkinci Konutların Gelişimi. *Ege Coğrafya Dergisi*. 2014;23(1):25-42.
8. Emekli G. Kent Turizminde Kültür ve Yaratıcılık. *TÜCAUM*. 2018;30:3-6.
9. Emekli G. Öğrenen Turizm Bölgeleri, Kentler ve Kent Turizmine Kuramsal Yaklaşım. *Ege Coğrafya Dergisi*. 2011;20(2):27-39.
10. Karski A. Urban tourism: a key to urban regeneration? *The Planner*. 1990;76(13):15-17.
11. Selby M. *Understanding Urban Tourism: Image, Culture and Experience*. I.B. Tauris; 2004.
12. Maitland R, Ritchie BW, editors. *City Tourism: National Capital Perspectives*. Cabi; 2009.
13. İçelliöğlü ÇŞ. Kent Turizmi ve Marka Kentler: Turizm Potansiyeli Açısından İstanbul'un Swot Analizi. *Sosyal Bilimler Dergisi*. 2014;1:37-55.
14. Grah B, Dimovski V, Peterlin J. Managing sustainable urban tourism development: The case of Ljubljana. *Sustainability*. 2020;12(3):792.
15. Pearce DG. An integrative framework for urban tourism research. *Annals of Tourism Research*. 2001;28(4):926-946.
16. Ashworth G, Page SJ. Urban tourism research: Recent progress and current paradoxes. *Tourism Management*. 2011;32:1-15.
17. Central Park Conservancy. [Online]. Available from: https://assets.centralparknyc.org/pdfs/annual-reports/2016_CPC_Annual_Report.pdf [Accessed: 12 May 2024].
18. San Francisco Recreation and Parks. [Online]. Available from: <https://sfrecpark.org/408/Apply-for-a-Scholarship> [Accessed: 16 September 2024].

19. [Online]. Available from: <https://ttyd.org.tr/en/2015/01/01/kuresel-kent-turizmi-zirvesi-istanbulda/> [Accessed: 13 August 2024].
20. Akturan U, Oğuztımur S. Kent Markalaşması Kavramının İçeriği ve Gelişimi: Farklı Disiplinler Farklı Yaklaşımlar. *Planlama*. 2016;26(2):117-129. doi:10.14744/planlama.2016.76376.
21. O'Hare M. CNN. Most visited: World's top cities for tourism. [Online]. Available from: <https://edition.cnn.com/travel/article/most-visited-cities-euromonitor-2018/index.html> [Accessed: 2018].
22. Misrahi T. What you need to know about city tourism. *World Travel & Tourism Council*. [Online]. Available from: <https://medium.com/@WTTTC/what-you-need-to-know-about-city-tourism> [Accessed: 2018].
23. Demirdöğen S. Şehir Markası Bileşenlerinin İncelenmesi: Erzincan İli Üzerinde Bir Saha Araştırması. *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 2018;11(1):167-188.
24. [Online]. Available from: <https://flyista.com/blog/isiklar-sehri-parisi-kesfediyoruz> [Accessed: 19 June 2024].
25. Garda B, Sartayeva Z. Urban Tourism: SWOT Analysis of Turkestan in Terms of Tourism Potential. *International Social Sciences Studies Journal*. 2022;8(102):2864-2871.
26. [Online]. Available from: https://www.kuzka.gov.tr/dosya/turizm_stratejisi_2023.pdf [Accessed: 14 May 2024].
27. Alaeddinoğlu F, Rol S. Covid-19 Pandemisi ve Turizm Üzerindeki Etkileri. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 2020;(Salgın Hastalıklar Özel Sayısı):233-258.
28. AFAD. 06 Şubat 2023 Pazarcık (Kahramanmaraş) Mw 7.7 Elbistan (Kahramanmaraş) Mw 7.6 Depremlerine İlişkin Ön Değerlendirme Raporu; 2023.
29. Karasar N. *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Nobel Yayın Dağıtım: Ankara; 2020.
30. Gökhan İ. İlkçağda Maraş. *Maraş Tarihi ve Sanatı Üzerine*. Kahramanmaraş: KSÜ Yayınları; 2008.
31. [Online]. Available from: <https://kahramanmaras.bel.tr/> [Accessed: 22 July 2024].
32. [Online]. Available from: <https://www.yedikuyularkayakmerkezi.org/tr/kahramanmaras> [Accessed: 11 August 2024].
33. Söylemez F. XVIII. Yüzyıl Başlarından XIX. Yüzyıl Ortalarına Kadar Maraş ve Çevresinde Eşkıyalık Hareketleri. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 2007;22:69-85.
34. Kop A. Faylarla İlişkili Jeotermal Alanlarda Radon Gazı Ölçümlerinin Önemine İlişkin Bir Örnek, Hartlap Kaplıcası, Kahramanmaraş. *İstanbul Yerbilimleri Dergisi*. 2010;23(1):39-52.
35. [Online]. Available from: <http://termalrehber.com/kahramanmaras-ili-sifali-sulari-ve-kaplicalari> [Accessed: 12 January 2024].
36. [Online]. Available from: <https://kahramanmaras.ktb.gov.tr/> [Accessed: 24 April 2024].
37. Uslu ÖS, Kaya AR. Kırsal Turizm Alanında Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu Destekleri: Kahramanmaraş Örneği. *International Journal of Social and Economic Sciences*. 2015;5(2):17-24.

38. Dumankaya O. Kayıp Kent Germanicia: Lokalizasyon Problemleri Üzerine Yeni Gözlemler. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*. 2019;(66):409-434.

SURİYE İDLİB BÖLGESİ'NDE ACİL BARINMA KAMPLARININ MORFOLOJİK ÖRÜNTÜSÜ: ATASAY YERLEŞMESİ ÖRNEĞİ

Hüseyin Melih ÖZDEMİR¹

|GİRİŞ

Suriye, yaklaşık olarak 40 yılı aşkın bir süredir Esad Ailesi'nin üyeleri tarafından Baas Partisi rejimiyle yönetilmektedir (1). 2000 yılında babası Hafız Esad'ın vefat etmesi sonucu yönetimi devralan Beşar Esad babasına nazaran daha umut vaat eder şekilde görevine başlamıştır. Görevinin ilk yıllarında yapmış olduğu bazı reformlar ile farkını ortaya koysa da kısa süre sonra babası ile aynı yönetim biçimini benimsemiştir. Ekonomik olarak yaşanan sıkıntılara ek olarak baskıcı bir yönetimin de varlığı halkı zaman zaman gösteri yapmaya itmiştir. Arap Baharı hareketlerinin başlaması ile cesaret bulan halk 2011 yılının Mart ayında Dera Şehri'nde gösterilere başlamıştır. Yönetim gösterileri şiddete başvurarak bastırmak isteyince olaylar iç savaşa dönüşmüştür (2).

Ortadoğu'da başlayan Arap Baharı hareketlerinin sıçraması sonucu Suriye'de 2011 yılında başlayan ve günümüzde şiddeti azalmış olsa da devam eden bir iç savaş yaşanmaktadır. İç savaşın etkisiyle milyonlarca insan yaşamını kaybetmiş veya yaşadığı yeri terk etmek durumunda kalmıştır. Savaşın ilk 10 yılında Birleşmiş Milletler verilerine göre 350.209 kişi yaşamını kaybetmiştir. Savaş yaklaşık olarak 15 milyon insanı da yardıma muhtaç bırakmıştır. İç savaşın etkisiyle milyonlarca insan yaşamını kaybetmiş veya yaşadığı yeri terk etmek durumunda kalmıştır. Yerleşim yerlerini terk etmek zorunda kalan insanlar mülteci veya sığınmacı statülerinde dünyanın farklı ülkelerine yerleşmişlerdir.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Marmara Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Coğrafya Bölümü, Beşeri ve İktisadi Coğrafya AD, huseyin.melih@marmara.edu.tr, ORCID iD: 0000-0003-3508-6118

Yerleşme, konut sayısı, sosyal donatılar, küçük çaplı olsa da ticaret gibi durumlarda kendi içerisinde kendi nüfusuna bakabilecek duruma gelmiştir. Acil barınma kampının içerisinde dini tesis, çocuklar için park alanı ve sağlık tesisi de mevcuttur. Zaman içerisinde artan nüfusun taleplerine göre yerleşme büyüyecektir.

Araştırmanın kapsamının dışına çıkmamak için değinilemeyen bazı konular mevcuttur. Bu konulara gelecek çalışmalar da derinlemesine bakılmasında fayda vardır. Çalışma yerleşmenin ilk bulgularını ortaya koymak için ele alınmış olmasından dolayı gelecek yıllarda morfolojik gelişimi tekrardan incelenmelidir. Suriye'nin kuzeyinde kurulan benzer acil barınma kamplarının doğal ortam ile ilişkileri araştırılmalıdır. Yerleşmenin gelecek yıllarda nüfus bakımından gelişimi ele alınmalıdır. Nüfusun gelişimi ile yerleşmeden ayrılmak durumunda kalan Suriyelilerin göç hareketliliği de ayrı bir araştırma konusu olacaktır.

| KAYNAKÇA

1. Babahanoğlu V, Suriye krizi ve dış politika: Türkiye ve Rusya arasında geçişken ilişkiler. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 2023; 59:407-421. doi: 10.30794/pausbed.1324444
2. Özdemir Ç, Suriye'de iç savaşın nedenleri: otokratik yönetim mi, bölgesel ve küresel güçler mi? *Bilgi Sosyal Bilimler Dergisi*. 2016; 2: 81-102.
3. UNHCR, Convention and protocol relating to the status of refugees.1967;http://www.unhcr.org/protect/PROTECTION/3b66c2aa10. son erişim tarihi: 15.11.2024
4. İnan Z, Korgavuş B, Mülteci kampları ve yerleşim alanlarında sürdürülebilir tasarım. *Contemporary Research in Economics and Social Sciences*. 2017; 1(2): 103-122.
5. Warner K, Afifi T, Dun O; et al. *Climate Change and Environmentally Induced Migration*. 2008; United Nations University -Institute for Environment and Human Security (UHU-EHS) Report.
6. Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı, *Güvenli Liman Türkiye'nin Dünyaya Çağrısı Mülteciler İçin İş Birliği*. İstanbul: Hat Baskı Sanatları San. ve Tic. Ltd. Şti. 2020.
7. Kalaycı R. Bir Başarı Hikayesinden Askeri Çatışmaya Türkiye Suriye İlişkileri: 2001-2021 Arası Dönemin Analizi, In: Kalaycı R. Akdoğan İ. (ed.) *21. Yüzyılda Türkiye'nin Ortadoğu Ülkeleri ve Büyük Güçlerle İlişkileri* içinde. Ankara: Orion Kitabevi; 2021
8. <https://bagis.kizilay.org.tr/tr/bagis/bagisyap/171/idlib-acil-konaklama-evleri?bagis-miktar=> son erişim tarihi: 15.11.2024
9. Oliveira V. *Kentsel Morfoloji Kentlerin Fiziksel Biçimi Çalışmalarına Giriş*. (Tuğçe Sezer, Çev.). Ankara: Nika Yayınevi; 2024.
10. Mumford L. *Tarih Boyunca Kent Kökenleri, Geçirdiği Değişimler ve Geleceği*. (Gürol Koca & Tamer Tosun, Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları; 2023.

11. Yörükân A. *Şehir Sosyolojisi İnsan Ekolojisi ve Şehirselleme Sağlık*. Ankara: Doğu-Batı Yayınları; 2023
12. Tural O. *Toplu Konut Alanlarında Biçimsel Yapının Mekân Dizimi Yöntemiyle Değerlendirilmesi: Eskişehir Örneği*. Eskişehir: T.C. Anadolu Üniversitesi Yayınları; 2001
13. Kaboğlu İ. (1996). Yerleşme ve konut hakkı: temel özgürlük sosyal hak birleşmesi. *İnsan Hakları Yıllığı*, 1996; 17(1): 149-169.
14. Balkır ZG. Konut hakkı ve ihlalleri: kentli hakkının doğuşu. In: *IV. Sosyal Haklar Ulusal Sempozyumu*, 18-19 Ekim 2012, Muğla, 351-358
15. Yılmaz S. *Afet sonrası geçici barınmanın çevresel ekonomik ve sosyal sürdürülebilirliğinin değerlendirilmesi*, Bursa Uludağ Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2021.
16. Earnest J. Post-conflict reconstruction: the complexity and challenges of planning and implementing infrastructure projects in Kosovo. Perth: Yayınlanmamış Doktora Tezi, Curtin University. 2011.
17. Sylves R. *The political policy basis of emergency management*. FEMA. 1996.
18. Naraghi S. Anderlini JE. Post-Conflict Reconstruction, (ed.) International Alert ve Women Waging Peace. Inclusive Security, Sustainable Peace: A Toolkit for Advocacy and Action. Londra: The Initiative for Inclusive Security. 2007.
19. Efe F. *Kitlesel göçlerde konut sorunu: Adana kenti suriyeli mülteciler örneği* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kütahya Dumlupınar Üniversitesi. 2019.
20. ARQtainer. ARQtainer: Liray House, Chile. 2012. (12.10.2024 tarihinde <https://www.designboom.com/architecture/arqtainer-liray-house-chile/> adresinden ulaşılmıştır).
21. Post-Disaster Housing Prototype Unveiled. (n.d.). (12.10.2024 tarihinde <http://www.garrisonarchitects.com/blog/post-disaster-housing-prototype-unveiled> adresinden ulaşılmıştır).
22. NYC. NYC To Test Out Prefabricated Post-Disaster Housing Prototype in Brooklyn. 2013. (12.10. 2024 tarihinde <https://inhabitat.com/nyc-to-test-out-prefabricated-post-disaster-housing-prototype-in-brooklyn/brooklyn-prefab-disaster-housing-garrison-architects-7/> adresinden ulaşılmıştır).
23. Tecla house. Tecla House 3D-Printed From Locally Sourced Clay.2021.(12.10.2024 tarihinde <https://www.dezeen.com/2016/04/14/architects-for-society-low-cost-hexagonal-shelter-housing-refugees-crisis-humanitarian-architecture/> adresinden ulaşılmıştır).
24. TECLA. TECLA Technology And Clay 3D Printed House / Mario Cucinella Architects. 2021. (12.10.2024 tarihinde <https://www.archdaily.com/960714/tecla-technology-and-clay-3d-printed-house-mario-cucinella-architects> adresinden ulaşılmıştır).
25. Sinan M. Şener M. Altun MC. Design of a post disaster temporary shelter unit, *A|Z ITU Journal of Faculty of Architecture*. 2009; 6(2): 58-74.
26. VIMOB. VIMOB/Colectivo Creativo Arquitectos. 2015 (12.10.2024 tarihinde https://www.archdaily.cl/cl/777784/vimob-colectivo-creativo-arquitectos/573fe441e58ece8ace00001d-vimob-colectivo-creativo-arquitectos-render?next_project=no adresinden ulaşılmıştır).

27. Hex House. Architects For Society Designs Low-Cost Hexagonal Shelters For Refugees. 2016. (12.10.2024 tarihinde <https://www.dezeen.com/2016/04/14/architects-for-society-low-cost-hexagonal-shelter-housing-refugees-crisis-humanitarian-architecture/> adresinden ulaşılmıştır).
28. Özge Ç. *Afet ve acil durum sonrası sürdürülebilir geçici konut uygulamalarının incelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul; T. C. Maltepe Üniversitesi. 2019.
29. AbleNook. (n.d.). (12.10.2024 tarihinde <https://ablenook.com/> adresinden ulaşılmıştır).
30. Kokoon. Kokoon / Aalto University Wood Program. 2016. (12.10.2024 tarihinde <https://www.archdaily.com/793534/kokoon-aalto-university-wood-program> adresinden ulaşılmıştır).
31. Pixel.(n.d.).(13.10.2024 tarihinde <https://www.archstorming.com/ehm-w1.html> adresinden ulaşılmıştır).
32. Container Temporary Housing. (n.d.). Container Temporary Housing,Onagawa. (13.10.2024 tarihinde <https://arquitecturaviva.com/works/viviendas-temporales-container-3> adresinden ulaşılmıştır).
33. Living Capsule. Living Capsule Offers Shelter From Disasters. 2016. (13.10.2024 tarihinde <https://www.archdaily.com/801540/living-capsule-offers-shelter-from-disasters> adresinde ulaşılmıştır).
34. Equals Sanctuary. Create Your Personal 'Sanctuary' With Equal Architecture's Customizable Prefab Environment. 2020.(13.10.2024 tarihinde <https://www.designboom.com/architecture/create-personal-sanctuary-equal-architecture-customizable-prefab-environment-05-29-2020/> adresinden ulaşılmıştır).

CEYHAN ŞEHRİNİN MEKÂNSAL GELİŞİMİ VE ARAZİ KULLANIMINDAKİ DEĞİŞİMLER

Ersin Kaya SANDAL¹

Veli AYATA²

| GİRİŞ

Günümüzde, kentsel gelişim ve planlama, şehirlerin sürdürülebilirliği ve yaşam kalitesi açısından önemli bir konu haline gelmiştir. Şehirler, ekonomik, sosyal ve çevresel faktörlerin etkileşimiyle sürekli bir değişim ve gelişim içerisinde. Bu bağlamda, Türkiye'nin güneyinde bulunan Adana iline bağlı Ceyhan, kentsel gelişim süreçleri açısından önemli bir örnek teşkil etmektedir.

Ceyhan, tarihsel, kültürel ve ekonomik açıdan zengin bir coğrafyada yer almaktadır. Ceyhan şehri kendi adını taşıyan ilçenin de merkezi konumundadır. Ceyhan'ın sahip olduğu tarımsal potansiyel, enerji kaynakları ve stratejik konumu, kentsel gelişim süreçlerini etkileyen önemli faktörler arasındadır. Bu faktörler, şehrin geçmişten günümüze yaşadığı değişimin ve büyümenin temel dinamiklerini oluşturmaktadır. Bu çalışma, Ceyhan'ın mekânsal kentsel gelişim sürecini ve yakın çevresinde arazi kullanımındaki değişimleri kapsamlı bir şekilde ortaya koymaktadır. Özellikle kentsel gelişmenin tarım alanlarını nasıl etkilediği somut verilerle gösterilmektedir. Çalışmada şehrin geçmişten bugüne olan gelişimi detaylı bir şekilde incelenmekte, şehrin mekânsal yapısının nasıl şekillendiği, tarım arazileri üzerindeki değişimlerin nasıl ve ne yönde

¹ Prof. Dr., Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Coğrafya Bölümü, Beşeri ve İktisadi Coğrafya AD, ersinsandal@gmail.com, ORCID iD: 0000-0002-6969-1570

² Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, coğrafyaadana@gmail.com, ORCID iD: 0009-0007-1701-1127

hektara ulaşmıştır. Hermann Jansen'ın 1939 yılında çizmiş olduğu Ceyhan İmar Planı'na göre kentin imar plan alanı toplamda 387,7 hektar olarak belirlenmiştir. Şehrin yayıldığı alan 1950 yılında 197 hektar 1980 yılında ise 676 hektar olarak gerçekleşmiştir. 1980'den sonra daha da genişleyen şehir 2000 yılında 1024 hektar, 2024 yılında ise 1627 hektarlık bir alana yayılmıştır.

Şehrin gelişim sürecinde sanayi tesisleri şehrin güney ve kuzeyinde yoğunlaşmıştır. Konut alanları ise son zamanlarda şehrin kuzey ve doğu yönünde yoğunlaşmıştır. Bugün şehirdeki mahalle sayısı 30'u aşmıştır. Ceyhan şehrinin büyümesinde ve mekânsal olarak genişlemesinde çevresindeki verimli tarım alanlarının büyük etkisi olmuştur. Bir yandan tarımsal üretim kentin genişlemesini olumlu yönde etkilerken diğer yandan kentin genişlemesi büyük ölçüde tarım alanları üzerinde gerçekleşmiştir. Önümüzdeki dönemde Bakü-Tiflis-Ceyhan (BTC) ve Ceyhan-Kırıkkale boru hatları ile Ceyhan Organize Sanayi Bölgesi ve Ceyhan Enerji ihtisas Endüstri Bölgesi faaliyete geçtiğinde Ceyhan'ın nüfus ve mekânsal açıdan daha da büyüyeceği öngörülebilir.

| KAYNAKÇA

1. Ardos, M., 1994. *Türkiye Ovalarının Jeomorfolojisi*, Cilt:1 İstanbul Üniv. Yay. No.3263, 208s.
2. https://turkoloji.cu.edu.tr/CUKUROVA/makaleler/halacoglu_13-14,15.06.2024
3. Karataş, H., 1999. Ceyhan'da Şehirselsel Gelişme ve Mekansal Değişim, İstanbul Üniv. Sos.Bil. Ens. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
4. Yurt Ansiklopedisi, 1981, *Adana maddesi*, Cilt 1, Anadolu Yayıncılık. İstanbul.
5. Cuinet, V. (Editeur-Ernest Leroux). (1892). *La Turquie D'Asie (Geographie Administrative) Tome Deuxieme*. Paris
6. TÜİK. 1935-2010 Nüfus Verileri. *(ADNKS'den Çalışma Alanındaki 31 Mahalleye Göre Tasnif Edilmiştir -Online. 02.05.2024).
7. www.ceyder.com- TU Berlin Architekturmuseum, 2016, Inv. Nr. 23395-15.07.2024
8. Adana Sanayi Odası, 2008. *Adana Sanayi Tarihi*. Adana Sanayi Odası. S.222.
9. Çukurova Kalkınma Ajansı (2021). https://www.cka.org.tr/uploads/pages_v/petrokimya-ve-kimya-sektoru-arastirma-raporu06102021.pdf-15.07.2024

KATILIMCI COĞRAFİ VERİLERLE FATİH İLÇESİ YÜRÜYÜŞ ROTALARININ MEKANSAL ANALİZİ

Ahmet ŞAHAP¹

Aslı DENİZ ADIGÜZEL²

| 1. GİRİŞ

Turizm, bireylerin eğlence, kültürel keşif, dinlenme veya ticari amaçlarla geçici olarak ikamet ettikleri yerlerden başka bölgelere gerçekleştirdikleri, insanların kişisel veya ticari/mesleki amaçlarla yaşadıkları çevrenin dışındaki ülkelere veya yerlere hareket etmesini içeren sosyal, kültürel ve ekonomik bir olgudur (1). Günümüzde bireylerin değişen seyahat tercihleri ve sürdürülebilirlik gereksinimleri neticesinde deniz, kum, güneş odaklı geleneksel turizm türlerinin yanı sıra doğa temelli, kültürel, çevre dostu ve yerel deneyimleri içeren alternatif turizme eğilim artmıştır. Bu turizm türü, büyük ölçekte kitle turizminin çevresel ve sosyal etkilerini azaltmak amacıyla yönelik olarak gelişmiş, aynı zamanda sürdürülebilir turizm anlayışı ile yerel ekonomiyi canlandırma hedefini taşımaktadır (2). Özellikle doğa, kültür ve spor içerikli alternatif turizm çeşitleri, turizm sezonunun tüm yıla yayılmasına olanak tanımaktadır (3). Sürdürülebilir turizm, turizm kaynaklarını oluşturan doğal, kültürel ve tarihsel değerlerin korunarak geliştirilmesini hedefleyen bir yaklaşımdır. Bu anlayışla sürdürülebilir alternatif turizm uygulamaları ile çevresel ve sosyo-kültürel etkilerin olumsuzluklarından kaçınarak, turizm aktivitelerinin hem yerel

¹ Öğr. Gör., Bitlis Eren Üniversitesi, Tatvan Meslek Yüksekokulu, Mimarlık ve Şehir Planlama Bölümü, Harita ve Kadastro PR., asahap@beu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-2813-6474

² Öğr. Gör., Bitlis Eren Üniversitesi, Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu, Mimarlık ve Şehir Planlama Bölümü, Tapu ve Kadastro PR., adadiguzel@beu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-4785-3014

zaman yönetimi sağlanabilir, yoğun dönemlerde güvenlik önlemleri ve turistik hizmetler artırılabilir.

Gönüllü coğrafi veri kullanımının yaygınlaştırılması ve daha fazla kullanıcı verisi toplanması, turist davranışlarının zamansal ve mekânsal olarak analiz edilmesine olanak tanımaktadır. Böylece ziyaretçi deneyimini iyileştirmek ve kapsamlı bir turizm yönetimi sağlamak amacıyla hizmet ve altyapı çalışmaları, alternatif rotalar, ziyaretçi profiline göre zaman yönetimi ve sürdürülebilirlik sağlanabilir.

| KAYNAKÇA

1. World Tourism Organization (UNWTO). Tourism definitions. *UNWTO*. 2024. <https://www.unwto.org>. (Erişim Tarihi: 06 Aralık 2024).
2. İlhan İ. Alternatif turizm. İçinde: Aydın Ş, Eren D, editörler. *Alternatif Turizm*. Ankara: Detay Yayıncılık; 2019. s. 19-43.
3. Zengin B, Öztürk E, Salha H. Amasya ilinin alternatif turizm potansiyelinin değerlendirilmesi. *Namık Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Metinleri*. 2014.
4. Kuter N, Ünal HE. Sürdürülebilirlik kapsamında ekoturizmin çevresel, ekonomik ve sosyo-kültürel etkileri. *Kastamonu Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*. 2009;9(2):146-156.
5. Sağlık E, Sağlık A, Temiz M. Peyzaj tasarımı-kampüs içi yürüyüş yolları-yaşam kalitesi. *GSI Journals Serie A: Advancements in Tourism, Recreation and Sports Sciences (ATRSS)*. 2020;3(1):35-46.
6. Küçükaltan D, Çullu Kaygısız N. Şehir turizmi. İçinde: Aydın Ş, Eren D, editörler. *Alternatif Turizm*. Ankara: Detay Yayıncılık; 2019. s. 237-249.
7. Aylan FK, Şalvarcı S. Kent turizmi açısından rekreasyon alanlarının önemi: Konya temalı parklar örneği. *Çatalhöyük Uluslararası Turizm ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 2018;(3).
8. Deniz T, Yıldırım Kalem M. Turizm coğrafyası: Çalışmalar, sorunlar ve yaklaşımlar. *Safran Kültür ve Turizm Araştırmaları Dergisi*. 2018;1(1):41-54.
9. Costa J, Gomes A, Stokes M, Saraiva M. Recreational use of protected areas: spatiotemporal insights from the Wikiloc mobile app. *Current Issues in Tourism*. 2024;27(22):3978-3998. <https://doi.org/10.1080/13683500.2024.2329278>
10. Goodchild MF. Citizens as sensors: The world of volunteered geography. *Geojournal*. 2007;69(4):211-221. <https://doi.org/10.1007/s10708-007-9111-y>.
11. Mou N, Zheng Y, Makkonen T, Yang T, Tang JJ, Song Y. Tourists' digital footprint: The spatial patterns of tourist flows in Qingdao, China. *Tourism Management*. 2020;81:104151. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2020.104151>
12. Uslu A. Dijital ayak izleri aracılığıyla milli parklara gelen ziyaretçilerin zamansal ve mekânsal dağılımlarının modellenmesi: Ilgaz Dağı Milli Parkı örneği. *Anadolu Orman Araştırmaları Dergisi*. 2024;10(1):1-8. <https://doi.org/10.53516/ajfr.1392187>
13. Wikiloc. Dünyanın rotaları. *Wikiloc*. 2024. <https://tr.wikiloc.com/> (Erişim Tarihi: 06 Aralık 2024).

14. Zhang G. Volunteered Geographic Information. In: Wilson JP, editor. *The Geographic Information Science & Technology Body of Knowledge (1st Quarter 2021 Edition)*. 2021. <https://doi.org/10.22224/gistbok/2021.1.1>. Erişim: <https://gistbok.ucgis.org/bok-topics/volunteeredgeographic-information>.
15. Barros Sulca DC. Evaluación de la huella digital del turismo de naturaleza en los parques nacionales de España [Tesis Doctoral]. Madrid: Universidad Complutense de Madrid, Facultad de Geografía e Historia; 2024.
16. Ölmez M. İstanbul Tarihi Yarımada Bölgesi'nin geçmişten günümüze tarihi alanları ve ekonomisi [Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul: İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı, Kent Çalışmaları ve Yönetimi Bilim Dalı; 2021.
17. Uslu A. Gönüllü coğrafi veriler ile dağ bisikleti kullanımının zamansal ve mekânsal değişimlerinin modellenmesi: Datça Yarımadası örneği. *Anadolu Orman Araştırmaları Dergisi*. 2022;8(2):22-32. <https://doi.org/10.53516/ajfr.1173904>
18. Sertkaya Doğan Ö. Evaluation of the relationship between transportation and tourism in Istanbul. In: Drujinin A, Kostova Z, Sharuho I, Atasoy E, editors. *The Science and Education at the Beginning of the 21st Century in Turkey*. Bulgaria: [Publisher name, if available]; 2013. p. 212–217.

İNEGÖL İLÇESİNDE YAŞLI NÜFUSUN MEKÂNSAL DAĞILIŞI*

Elif ŞİMŞEK¹

Mehmet DENİZ²

| GİRİŞ

Demografik dönüşüm süreci beraberinde değişimler meydana getirmiştir. Bunlar modern toplumun dinamiği olan sosyal ve ekonomik değişimlerdir (Yüceşahin, 2009). Dünya genelinde doğurganlıkta ve ölümlerde yaşanan düşüşler nedeniyle demografik geçiş küresel bir süreç olarak anlamak giderek daha fazla önem kazanmaktadır (Reher, 2004). Demografik geçiş sürecinde yaşlı nüfus artmaya başlamıştır. Nüfusun yaşlanması demografik yaşlanma olarak adlandırılmaktadır (Özgür, 2019). Demografik yaşlanma, toplumun sosyokültürel yapısını, sosyal politikalarını, tutumunu ve davranışlarını farklılaştırmakta (Akdemir, Çınar & Polat, 2007; Arun, 2016), aynı zamanda yapılacak olan sosyoekonomik politikaları da etkilemektedir.

Küresel ölçekte nüfusun yaş yapısının değişmesinde doğumların ve ölümlerin azalmasının yanında özellikle Sanayi İnkılabı sonrası sağlık sisteminin gelişmesi, refah seviyesinin yükselmesi ve yaşam süresinin uzaması yaşlı nüfusunu arttırmıştır (Arslan, 2014; Üçeçam Karagel, 2011; Ünal, 2021). Dünya'da ve

* Bu çalışma Uşak Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Coğrafya Ana Bilim Dalı'nda hazırlanmakta olan "İnegöl (Bursa) İlçesinde Yaşlılık Algısı" isimli yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

¹ Yüksek Lisans Öğrencisi, Uşak Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Coğrafya AD, ORCID iD: 0000-0002-2004-4751, elifsimsek0297@gmail.com

² Prof. Dr. Uşak Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Coğrafya Bölümü, Beşeri Coğrafya AD, mehmet.deniz@usak.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-7696-045X

mahalleridir. Yeniceköy Mahallesi Organize Sanayi Bölgesine (OSB) yakın olmasına rağmen huzurevinin bulunması sebebiyle yaşlı nüfus oranı diğer iş sahasına yakın olan mahallelere göre daha fazladır.

| KAYNAKÇA

- Akdemir N, Çınar F, Polat Ü. Yaşlılığın algılanması ve yaşlı ayrımcılığı. *Türk Geriatri Dergisi*. 2007; 10(4), 215-222.
- Andrews G J, Cutchin M, McCracken K, et. al. Geographical gerontology: The constitution of a discipline. *Social Science & Medicine*. 2007; 65(1), 151-168.
- Araz Ç, Yaşar O. İnegöl ilçesinde mobilya sanayinin yapısal özellikleri, dağılışı ve yaşanan sorunlara yönelik bir değerlendirme. *Kesit Akademi Dergisi*, 2020; 6(24), 173-203.
- Arslan F. Kentsel Yerleşmelerde Sürdürülebilirlik ve Yeşil Binalar. *Coğrafyacılar Derneği Uluslararası Kongresi Bildiriler Kitabı (Ed. Ertürk vd.)*, 4-6 Haziran 2014, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi; 2014. (ss. 216-226).
- Arslan F. & Baykal F. Sındırgıda Kırsal Coğrafi Görünümlerin Geçmişten Bugüne Değişimi. Güncel Araştırmalar Işığında Sındırgı. *Ulusal Sındırgı Araştırmaları Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, 5-7 Ekim 2017 Sındırgı; 2018. (ss. 359-372).
- Arun Ö. Çağdaş Türkiye’de Yaşlılık ve Eşitsizlik. *Akdeniz İnsani Bilimler Dergisi*, 2016; 6(2), 29-48.
- Doğanay H. & Orhan F. *Türkiye beşerî coğrafya* (6. Baskı). Ankara: Pegem Akademi; 2019.
- Doğanay H, Özdemir Ü & Şahin İ F. *Genel beşerî ve ekonomik coğrafya*. (12. Baskı). Ankara: Pegem Akademi; 2021.
- Emiroğlu M. Türkiye’de yaşlı nüfusun artışı ve coğrafi dağılım özellikleri. *Coğrafya Araştırmaları Dergisi*, 1988; (11), 25-50.
- Gökburun İ. Türkiye’nin demografik dönüşüm sürecinde nüfus politikalarının rolü. *Gelecek Vizyonlar Dergisi*, 2020; (4), 1-15.
- Gül A, Döker M F, Arslan F. Manisa’da şehrsel büyüme sürecinin izlenmesi (1990-2022). *International Journal of Geography and Geography Education (IGGE)*, 2024; 52, 96-121. Doi: 10.32003/igge.1449012
- İnegöl Kent Konseyi Kültür Sanat Turizm ve Tarih Çalışma Grubu. *İnegöl tanıtım ve kent rehberi*.
- Kalınkara V. *Temel gerontoloji yaşlılık bilimi*. Ankara: Nobel Akademi; 2016
- Kalkan M. Yaşlılık: Tanımı, sınıflandırılması ve genel bilgiler. Ersanlı K & Kalkan M (Ed.), *Psikolojik, Sosyal ve Bedensel Açından Yaşlılık içinde*; 2008. Ankara: Pegem
- Kara H, Belge R. Büyükşehir belediyesine dönüştürülen illerde şehir ve kır nüfusunun belirlenmesi: Denizli örneği. *Türk Coğrafya Dergisi*, 2022; (81), 69-82.
- Keskin M, Yasak Ü. Yerinde yaşlanma bağlamında yaşlıların konut çevresinden beklentileri: Afyonkarahisar kenti örneği. *Cografya Dergisi*, 2024; 48, 103-119. Doi: 10.26650/JGEOG2024-1348181.
- Komşu U C. Yaşlılık, yaşlı nüfusun sorunları ve yetişkin eğitimi. *The Journal of Academic Social Science*, 2019; 2(2), 370-389.

- Özgür E. M. Coğrafi gerontoloji: Coğrafya ile gerontolojinin kesişiminde bir disiplinin oluşumu *TUCAUM 30. Yıl Uluslararası Coğrafya Sempozyumu*, 03-06 Ekim 2018 Ankara; 2018. (ss. 324-335).
- Özgür E M. Türkiye nüfusunun yaş yapısı. *Ankara Üniversitesi Türkiye Coğrafyası Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi*, 1999; 7, 159-174.
- Özgür E M. Yaşlanmanın coğrafyaları: Coğrafi gerontolojide ilerleme, tartışmalar ve araştırma gündemi. *Coğrafi Bilimler Dergisi*, 2019; 17(1), 78-109.
- Özgür E M, Yakar M. Coğrafya önemlidir!: Nüfus yaşlanmasına mekânsal bir perspektiften bakmak. *Senex: Yaşlılık Çalışmaları Dergisi*, 2021; 5(2), 3-29.
- Polat, M. *Osmanlı döneminde İnegöl 19. yüzyılda sosyo-kültürel ve ekonomik hayat*. İnegöl Belediyesi; 2018.
- Reher D S. The demographic transition revisited as a global process. *Population, space and place*, 2004; 10(1), 19-41.
- Şahin S, Ertoğral, O, Yarıcı M A. Türkiye’de yaş gruplarına göre nüfusun iller açısından değişiminin (2007-2017) coğrafi bilgi sistemleri ile analizi. *Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Dergisi (IBAD)*, 2019; 4(2), 292-304.
- Şentürk Ü. *Yaşlılık sosyolojisi yaşlılığın toplumsal yörüngeleri*. Bursa: Dora Yayın; 2018.
- Tufan İ. *Modernleşen Türkiye’de yaşlılık ve yaşlanmak yaşlanmanın sosyolojisi*. İstanbul: Anahtar Kitap; 2003.
- TÜİK. *İstatistiklerle yaşlılar 2023*. 2024; (21/10/2024 tarihinde <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=İstatistiklerle-Yaslılar-2023-53710> 21.10.2024 adresinden ulaşılmıştır).
- Tümertekin E. & Özgüç, N. *Beşeri Coğrafya İnsan, Kültür, Mekan*. (17. baskı). İstanbul: Çantay Kitabevi; 2017.
- Uyanık, Y. Yaşlılık, yaşlanan nüfus ve sosyal politika. *İş ve Hayat*, 2017;3(5), 67-100.
- Üççam Karagel D. The distribution of elderly population in Turkey and the factors effecting this distribution. *International Journal of Social Sciences and Humanity Studies*, 2011; 3(1), 59-69.
- Ünal Ç. Türkiye’de yaşlı nüfusun mekânsal değişimi (2007-2020). *Journal of International Social Research*, 2021; 14(78), 93-113.
- Warnes A M. Towards a geographical contribution to gerontology. *Progress in Human Geography*, 1981; 5(3), 317-341.
- Yakar M. Yaşlanma ve Yaşlılığa Coğrafi Bir Yaklaşım. Nurettin Özgen (Ed.), *Sosyal Coğrafya içinde*. Ankara: Pegem Akademi; 2018. s. 349-382.
- Yasak Ü. & Keskin, M. Afyonkarahisar şehrinde yaşlı nüfusun mekansal dağılışı. *1st Istanbul International Geography Congress Proceedings Book*, Istanbul University Press. 2019; (ss. 1158-1172).
- Yüceşahin M M. *İnegöl İlçesinin Yerleşme Coğrafyası*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Coğrafya Ana Bilim Dalı Yayımlanmamış Doktora Tezi Ankara; 2002.
- Yüceşahin M M. Şehirleşme süreci bakımından İnegöl ilçesi şehirseller yerleşmeleri. *Coğrafi Bilimler Dergisi*, 2003; 1(1), 75-95.
- Yüceşahin M M. Türkiye’nin demografik geçi sürecine coğrafi bir yaklaşım. *Coğrafi Bilimler Dergisi*, 2009; 7(1), 1-25.
- World Bank Group. (17.09.2024 tarihinde https://data.worldbank.org/indicator/SP.POP.65UP.TO?end=2023&name_desc=false&start=2023&type=shaded&view=map adresinden erişilmiştir).

GÖÇ VE KENTSEL MEKÂN İLİŞKİSİ: GAZİANTEP ÖRNEĞİ

Emrah TÜRKÖĞLU¹

|GİRİŞ

Küresel ölçekte göç, büyük nüfusa sahip şehirler için önemli bir eğilimdir. İnsanlar, genellikle köken yer ile varış yeri arasındaki mesafe arttıkça daha az hareket eder. Göç ve kentleşme, birbiriyle sıkı bir şekilde bağlantılı süreçlerdir. Göçmenler genellikle varış yerlerinde şehirlerde kalmayı tercih eder ve bu süreç ekonomik büyüme ile kentsel nüfus artışının önemli bir itici gücü haline gelir (1). Göçün nedenleri arasında olumlu, olumsuz ve nötr faktörler yer alır. Bir kişinin göç etmesinde köken yerin ve varış yerinin özellikleri etkili olur. Bu iki yer, göçü mümkün kılan (destekleyen), caydıran (reddeden) veya etkisiz (nötr) faktörler barındırır.

Bir yerin olumlu özellikleri çekim faktörleri olarak tanımlanır ve kişiyi o yere çeker. Olumsuz özellikler ise kişiyi taşınmaya zorlayan itme faktörleridir. Çekim ve itme faktörleri hem köken hem de hedef bölgede aynı anda geçerli olabilir. Göç nedenleri genellikle ekonomik, sosyopolitik ve ekolojik boyutlara sahiptir (2).

Göç, siyasal veya yönetsel anlamda sınırları olan bir birimin sınırlarını, geçici ya da kalıcı bir şekilde geçme eylemi olarak tanımlanır (3). Bu hareketlilik, bireylerin bir mekândan başka bir mekâna, genellikle idari sınırlar arasında yer değiştirmesidir (4). Göç, hem demografik hem de toplumsal dönüşümleri beraberinde getirir. Göç edilen bölge nüfus kaybederken, varış bölgesi nüfus

¹ Dr. Harran Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Coğrafya AD, emrahturkoglu@gmail.com, ORCID iD: 0000-0003-4539-3429

ucuz kiralık konutlar, ilk yerleşim yerleri olarak tercih edilmiştir. Bu durum, göçmenlerin Gaziantep'te yoğunlaşmasında önemli bir faktör olmuştur.

Yerel Yönetim ve Entegrasyon Çabaları, Gaziantep'in yerel yönetimi, göçmenlerin entegrasyonu konusunda önemli adımlar atmıştır. Sağlık, eğitim ve istihdam alanlarında sunulan hizmetler, göçmenlerin kente yerleşmesini kolaylaştırmıştır. Ayrıca, uluslararası kuruluşların Gaziantep'te yoğun faaliyet göstermesi, göçmenler açısından destek mekanizmalarının artmasını sağlamıştır.

Gaziantep'in hedef bölge olmasında coğrafi, ekonomik, sosyal ve kültürel faktörler bir araya gelmiştir. Kent hem doğal hem de sosyo-ekonomik özellikleriyle göçmenlerin ilk durağı ve uzun vadeli yerleşim alanı haline gelmiştir. Ancak bu durum, kentsel altyapı ve sosyal hizmetlerde baskıya yol açarak kentin göç yönetimi politikalarında yeni zorluklar yaratmıştır.

|KAYNAKÇA

1. McKinsey Global Institute, People on the Move: Global Migration's Impact and Opportunity. December 2016.
2. World Economic Forum. Migration and Its Impact on Cities, October 2017.
3. Wood W B. Forced Migration: Local Conflicts And International Dilemmas, Annals Of The Association Of American Geographers, 1994, Vol.84 No:4 Aralık
4. Faist T. Uluslararası Göç ve Ulusaşırı Toplumsal Alanlar, Bağlam Yayınları, İstanbul, 2003.
5. Üçoş Z. Silivri Şehrinin Yerleşme Tarihi ve Mesken Özellikleri. Marmara Coğrafya Dergisi, 2017; 35, 110-121. <https://doi.org/10.14781/mcd.291174>.
6. İncili, Ö. F., Akdemir, İ. O. Yerinden Edilmişliğin Coğrafi Analizi: Kilis'te Suriyeli Sığınmacılar. Marmara Coğrafya Dergisi, 2016; 34, 118-133.
7. Keleş R. Kentleşme politikası (11. baskı). İmge Kitabevi, Ankara, 2010.
8. Yılmaz, A. (2018). Göç ve Kent: Göç Olgusuna Kozmopolitan Bir Bakış. Medeniyet Araştırmaları Dergisi, 2018; 3.6, 103-109.
9. Tekeli İ. Göç ve Ötesi, İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 2. Baskı, 2010.
10. Ravenstein E G. The Laws of Migration, Journal of the Statistical Society of London, Vol. 48, No. 2, Jun., 1885, pp. 167- 235
11. Lee E S., "A Theory of Migration", Demography, 1966; c. 3, sayı: 1, ss. 47-57.
12. Tümertekin E, Özgüç N. Beşerî Coğrafya İnsan, Kültür, Mekân, Çantay Kitabevi İstanbul, 2004, s. 241.
13. Karpat H K. Etnik Yapılanma ve Göçler Timaş Yayınları, İstanbul, 2010, s. 78.
14. Karpat H K., Etnik Yapılanma ve Göçler Timaş Yayınları, İstanbul, 2010, s. 78.
15. Tümertekin E, Özgüç N. Beşerî Coğrafya İnsan, Kültür, Mekân, Çantay Kitabevi İstanbul, 2004, s. 260.
16. Çağlayan S. Göç kuramları, göç ve göçmen ilişkisi. Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırmaları Dergisi, 2006, s. 67, 17, 67-91

17. Akgür Z. G. Türkiye’de Kırsal Kesimden Kente Göç ve Bölgelerarası Dengesizlik, 1970-1993. T.C. Kültür Bakanlığı, 1997.
18. Erbaş H. Suçlular/Nedenler, Mağdurlar ve Biz: Göç ve Göçmenliğe Tarihsel ve Bütüncül Bir Bakış. 29th International Congress on Creative Drama in Education, 2018; 25-28 October, 2018, s. 12, Ankara/Turkey
19. Tümtaş M S, Ergun, C. Göçün Toplumsal ve Mekânsal Yapı Üzerindeki Etkileri. Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 2016; 21.4, 1347-1359.
20. Yalçın C. Göç Sosyolojisi, Anı Yayıncılık Ankara, 2004.
21. Tümtaş M. S. Yoksulluktan Yoksunluğa Göç: Marmaris ve Mersin Örnekleri, Toplum ve Demokrasi Dergisi, 2009, s. 113, 5: 111-134.
22. Atalay İ. Türkiye Coğrafyası, Ege Üniversitesi Yayını, İzmir, 2004, s.85, 4. Baskı.
23. Kundu A. Migration And Urbanisation İn India İn The Context Of Poverty Alleviation. In international conference and workshop on Policy Perspectives on Growth, Economic Structures and Poverty Reduction, Beijing, China, 2007, pp. 3-9.
24. Erdoğan M M. Suriyeliler Barometresi: Suriyelilerle Uyum İçinde Yaşamın Çerçevesi. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınlar, 2018, s.2, 1.Baskı.
25. Harunoğulları M, Cengiz D. “Suriyeli Göçmenlerin Mekânsal Analizi: Hatay (Antakya) Örneği”. TÜCAUM VIII, 2014, s.313 Coğrafya Sempozyumu.
26. Stouffer, S. A. Intervening Opportunities: A Theory Relating Mobility And Distance. American Sociological Review, 1940, 5.6, 845-867.
27. Harunoğulları M, Cengiz D. “Suriyeli Göçmenlerin Mekânsal Analizi: Hatay (Antakya) Örneği”. TÜCAUM VIII, 2014, s.311 Coğrafya Sempozyumu.
28. Özgür E M. “Küresel Göçün Sosyo-Mekânsallığı: Ulusötesi Mekânlar/Yerelötesi Yerler, Topluluklar ve Kimlikler”. Coğrafya Bilimler Dergisi 16/1, 2018, s.1, 1-35.
29. Bayır, D., Aksu, F. Açık Kapı Politikasından Güvenlik Tehdidine Türkiye’de Suriyeli Sığınmacılar Olgusu. Marmara Üniversitesi Siyasal Bilimler Dergisi, 2020; 8.2, 324-356.
30. Topal A H., “Geçici Koruma Yönetmeliği ve Türkiye’deki Suriyelilerin Hukuki Statüsü”. İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2018; 2.1, 5-22.
31. Harvey D. Sosyal Adalet ve Şehir. çev. Mehmet Morali. Metis Yayınları, 2016, s84-88.5. Basım,
32. Abadan-Unat N. Bitmeyen Göç: Konuk İşçilikten Ulus-Ötesi Yurttaşlığa. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2002, s.18.
33. Türkoğlu E, Elmastaş N. Suriyeli Sığınmacıların Mekânı Dönüştürücü Etkisi: Gaziantep Kenti Örneği. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 2022; s. 66, 33.1, 65-81.
34. Sirkeci İ, Yaylacı, F G. Küresel Hareketlilik Çağında Göç Kuramları ve Temel Kavramlar. Kuramsal ve uygulama boyutları ile Türkiye’de sığınmacı, mülteci ve göçmenlerle sosyal hizmetler, 2019, s. 20, 15-39.

KENTSEL AÇIK ALANLARDA YÜZEY KAPLAMA MALZEMELERİNİN SICAKLIK ÜZERİNDEKİ ROLÜ: GAZİANTEP DÜLÜKBABA TABİAT PARKI

Ercan VURAL¹
Tuğrul AVCI²

| 1. GİRİŞ

Kentler, insanlık tarihinden beri yaşam tarzlarımızı, kültürlerimizi ve medeniyetlerimizi şekillendiren, tarım dışı ekonomik faaliyetlerin geliştiği (1) merkezler olmuştur. Ancak günümüzde hızla artan nüfus ve endüstrileşme süreçleri kentlerin yapısını kökten değiştirmiştir. Kentlerde geçirimsiz yüzeylerin artması, orman alanlarının yok edilmesi, kentleşme ve sanayileşme aktörleri iklimin değişmesine ve küresel ısınmanın da artmasına neden olmuştur (2). Bununla birlikte kentler; çevresel, ekonomik ve sosyal anlamda sorunlara açık hale gelmiştir. Kentleşmenin bu denli hızlı seyri, yeşil alanların azalmasına, betonlaşmanın artmasına neden olmuş, kent ve çevresindeki sıcaklık dengesini bozmuştur (3). Özellikle kentleşme ile paralel olarak yoğun yerleşim alanlarında ve çevresinde sıcaklıklar ciddi derecede artış göstermiştir. Kentsel ısı adası etkisi olarak isimlendirilen bu durum, kentsel alanlardaki hava sıcaklığının veya yer yüzey sıcaklığının çevredeki kırsal alanlara göre daha yüksek olmasına dayanmaktadır (4, 5 6). Kentsel ısı adası etkisinin en temel nedeni kentlerin yapılaşması ve peyzajda kullanılan objelerin türüdür. Büyüyen kentler, insan yapımı olan objeler ile doğal arazi ve bitki örtüsünün değişimi anlamına gelmektedir (7). Bu nedenle, bir kentin alansal büyümesi ve betonlaşması doğal yapıyı ve dengeyi bozmaktadır.

¹ Öğr. Gör. Dr., Adıyaman Üniversitesi Kahta Meslek Yüksekokulu, Mimarlık ve Şehir Planlama Bölümü, Harita ve Kadastro Pr, ercanvural@adiyaman.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-7310-413X

² Dr., Onikişubat Belediyesi, fakioglu.tugrul@gmail.com, ORCID iD: 0000-0003-2395-8134

ortamı serinletici ve sıcaklığı emme kapasitesi düşük olan malzemeler tercih edilmelidir.

|KAYNAKÇA

- Üçoş, Z. (2017). Silivri İlçesinin Fonksiyonları. *Marmara Coğrafya Dergisi*, (36), 135-146.
- Kaya, E. ve Erener, A. (2024). UAV- Mounted Thermal Camera and Its Analysis on Urban Surface Textures. *International Journal of Engineering and Geosciences*, 9(1), 49-60.
- Bozdoğan Sert, E. (2022). Yüzey Malzemelerinden Kaynaklanan Sıcaklık Artışında Kentsel Yeşil Alanların Etkisi ve Geleceğe Yönelik Bir Senaryo. *Turkish Journal of Agriculture -Food Science and Technology*, 10(11), 2237-2242.
- Oke, T.R., 1973. City Size and The Urban Heat Island. *Atmos. Environ.* 7 (8), 769-779. [https://doi.org/10.1016/00046981\(73\)90140-6](https://doi.org/10.1016/00046981(73)90140-6), 1967.
- Voogt, J. A., & Oke, T. R. (2003). Thermal Remote Sensing of Urban Climates. *Remote Sensing of Environment*, 86(3), 370384.
- Çilek Ünal, M, (2022). Kentsel Yüzey Isı Adalarının Belirlenmesinde Yer Yüzey Sıcaklık Verilerinin Kullanımı. *Avrupa Bilim ve Teknoloji Dergisi*, (33), 213-222.
- Polat, N. (2020). Mardin İlinde Uzun Yıllar Yer Yüzey Sıcaklığı Değişiminin İncelenmesi. *Türkiye Uzaktan Algılama Dergisi*, 2(1), 10-15.
- Mercan, Ç. (2020). Yer Yüzey Sıcaklığının Termal Uzaktan Algılama Görüntüleri ile Araştırılması: Muş İli Örneği. *Türkiye Uzaktan Algılama Dergisi*, 2(2), 42-49.
- Adıgüzel, F., Çetin, M., Doğan, M., Güngör, Ş., Köse, M., Bozdoğan Sert, E. & Kaya, E. (2022). The Assessment of The Thermal Behavior of an Urban Park Surface in a Dense Urban Area For Planning Decisions. *Environ Monit Assess*, 194, 519.
- Akyürek, Ö. (2020). Termal Uzaktan Algılama Görüntüleri ile Yüzey Sıcaklarının Belirlenmesi: Kocaeli Örneği. *Doğal Afetler ve Çevre Dergisi*, 6(2), 377-390.
- Adıgüzel, F., Bozdoğan Sert, E., & Çetin, M. (2022). Kentsel Alanda Kullanılan Zemin Malzemelerinden Kaynaklanan Yüzey Sıcaklığı Artışının Önlenmesinde Ağaçların Etkisinin Belirlenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Tarım Bilimleri Dergisi*, 27(1), 18-26.
- Baki, E., & Oğuz, D. (2017). Kent ve Konfor. *Ankara Üniversitesi Çevre Bilimleri Dergisi*, 5(2), 65-76.
- Mahmoud, A. H. (2011). Analysis of The Microclimatic and Human Comfort Conditions in an Urban Park in Hot and Arid Regions. *Building and Environment*, 46(12), 2641-2656.
- Yüksel, A. (2024). Kentsel Yeşil Alanların Yeterliliği ve Erişilebilirliğinin Değerlendirilmesi: Tarsus (Mersin) Örneği. *Turkish Journal of Remote Sensing and GIS*, 5(2), 222-239.
- Bozdoğan Sert, E., Kaya, E., Adıgüzel, F., Çetin, M., Güngör, Ş., Zeren Çetin, İ., & Dinç, Y. (2021). Effect of The Surface Temperature of Surface Materials on Thermal Comfort: A Case Study of Iskenderun (Hatay, Turkey). *Theoretical and Applied Climatology*, 144(1-2), 103-113.

- Alkan, A., Adıgüzel, F. & Kaya, E. (2017). Batman Kentinde Kentsel Isınmanın Azaltılmasında Yeşil Alanların Önemi. *Coğrafya Dergisi*, (34), 62-76.
- Gómez, F., Montero, L., Vicente, V., Sequí, A., & Castilla, N. (2008). Vegetation Influences on The Human Thermal Comfort in Outdoor Spaces: Criteria For Urban Planning. *WIT Transactions on Ecology and the Environment*(117), 151-163.